

Český volejbal vizuálně

Jakub Foglar

Bakalářská práce
2015

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub Foglar**
Osobní číslo: **K12013**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design - Grafický design**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Český volejbal vizuálně**

Zásady pro vypracování:

Rozsah teoretické práce minimálně 25 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě (dle předepsané celouniverzitní šablony viz Směrnice rektora č. 7/2014) ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků elektronické podoby práce a 1 výtisk graficky zpracované bakalářské práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část:

vizuální kultura ve volejbale, průzkum vizuální kultury v českém volejbalovém prostředí.

2. Praktická část:

návrh vizuální komunikace Českého volejbalového svazu (vizuální identita, web a doprovodné materiály).

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce v minimálním počtu 10 kusů pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

doporučené zdroje:

veškeré knihovnické a jiné fondy s literaturou na území ČR, SK, EU, webové stránky vztahující se k tématu, odborné časopisy a další literatura po konzultaci s vedoucím práce.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Jan Šlégr**

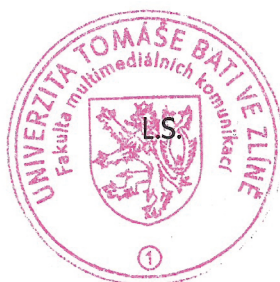
Datum zadání bakalářské práce: **3. listopadu 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2014

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.

děkanka

dr ak. soch. Rostislav Illík
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Jakub Foglar

Ve Zlíně .....12. 12. 2014.....

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Teoretická část této práce popisuje historii volejbalu s důrazem na jeho rozvoj na našem území a prozkoumává vizuální kulturu, která se v České republice kolem volejbalu tvoří, se zaměřením na vizuální výstupy Českého volejbalového svazu a profesionálních volejbalových klubů. Praktická část přichází s návrhem nového loga, vizuálního stylu a webu Českého volejbalového svazu, založeným na rešerši z první části práce.

Klíčová slova: logo, vizuální styl, typografie, web, sport, volejbal

ABSTRACT

The theoretical part of this thesis describes the history of volleyball with an emphasis on its development in the Czech Republic and explores the visual culture around it in this country, with a focus on visual outputs of the Czech Volleyball Federation and professional volleyball teams. The practical part presents a proposal for a new design of the logo, visual identity and website of the Czech Volleyball Federation, based on research from the first part of the thesis.

Keywords: logo, visual identity, typography, website, sport, volleyball

Rád bych poděkoval MgA. Honzovi Šlégrovi za skvělé vedení práce a vždy nápomocné konzultace a sympatický přístup. Také děkuji rodině za výborné zázemí a podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. VOLEJBAL	11
1.1 HISTORIE VOLEJBALU	11
1.1.1 Úplné počátky volejbalu	11
1.1.2 Začátky volejbalu u nás	12
1.1.3 Rozvoj hry	14
1.1.4 Osamostatnění volejbalu	16
1.1.5 Novodobá historie českého volejbalu	18
1.2 VOLEJBAL DNES	19
1.2.1 Změny pravidel	19
1.2.2 Charakteristika dnešního volejbalu	19
2. VIZUÁLNÍ KULTURA VE VOLEJBALE	20
2.1 ČESKÝ VOLEJBALOVÝ SVAZ	21
2.1.1 Velké turnaje pořádané ČVS	21
2.1.2 Loga a provozní materiály	25
2.1.3 Krajské volejbalové svazy	28
2.1.4 Příležitostné publikace	28
2.1.5 Pravidla	30
2.1.6 Periodika	30
2.1.7 Další vizuální materiály ČVS	32
2.1.8 Lokální publikace	33
2.2 PROFESIONÁLNÍ VOLEJBALOVÉ KLUBY	34
2.2.1 VK Jihostroj České Budějovice	34
2.2.2 SK Volejbal Ústí nad Labem	35
2.2.3 VK Ostrava	36
2.2.4 VolleyTeam ČZU Praha	36
2.2.5 Volejbal Brno	37
2.2.6 SK UP Olomouc	39
2.2.7 Ostatní extraligové kluby	39
2.2.8 Nymburské svině	39
2.3 SOUTĚŽE A TURNAJE	40
2.3.1 Amatérská volejbalová liga	40
2.3.2 Minivolejbal v barvách	42
2.3.3 Volejbalová Dřevěnice	42
2.4 BEACHVOLEJBAL	43

II. PRAKTICKÁ ČÁST	44
3. REDESIGN ČVS	45
3.1 LOGO ČESKÉHO VOLEJBALOVÉHO SVAZU	45
3.1.1 Redesign loga ČVS	45
3.1.2 Systém logotypů	48
3.2 VIZUÁLNÍ IDENTITA	49
3.2.1 Typografie	50
3.2.2 Tiskoviny	50
3.2.3 Příklady vizuálního stylu	51
3.3 WEB	52
3.3.1 Nová struktura informací	54
3.3.2 Vizuální principy	56
3.3.3 Responzivní web	57
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	61
SEZNAM OBRÁZKŮ	62

ÚVOD

„Jak lze vizuálně vyjádřit český volejbal (a proč se o to pokoušet)?“

Volejbal – sport, jenž je populární u úplných začátečníků pro jeho společenské odreagování a u pokročilejších hráčů pro potěšení z férové, úderné a technicky náročné týmové hry – je v České republice v rámci míčových sportů někde na pokraji mainstreamové obliby. Já jsem poměrně zapálený fanoušek i amatérský hráč, stejně tak jako jsem zapálený fanoušek vizuální kvality, klidu a organizace. Proto mě lehce trápí současný stav vizuální a webové prezentace Českého volejbalového svazu – organizace, která u nás tento sport zastřešuje. Jelikož na web ČVS chodím relativně často, ať už pro novinky, výsledky zápasů nebo metodické pomůcky, a vždy strávím dlouho hledáním cesty k požadované informaci nebo luštěním příliš malých písmenek, rozhodl jsem se v praktické části mé bakalářské práce přijít s návrhem na zlepšení situace.

Ovšem aby bylo hodnotně dosaženo tohoto cíle, je potřeba podívat se nejen na webovou část této problematiky, ale na vizuální komunikaci volejbalového svazu obecně – a přijít s koncepčním řešením, které bude obsahovat kromě návrhu internetové prezentace redesign logotypu, výběr písem či metodiku tvoření nových materiálů.

Tato práce předpokládá, že ani Český volejbalový svaz není se svou aktuální vizuální a webovou prezentací spokojen a téměř jistě hledá paralelně s mým projektem svá vlastní řešení – tuto domněnku svaz potvrdil novým logem, které začal používat na jaře 2015. Nové internetové stránky se tak dají brzy očekávat.

Proto jádro této práce tvoří vizuální styl ČVS, ne návrh webu – není zde snaha ukázat, že autor práce ví o cílech a omezeních webu volejbalového svazu více, než svaz sám. I tak je ale žádoucí ukázat možnosti aplikování nového vizuálního stylu v internetovém prostředí a pokusit se zvýraznit aspekty, které současný web trápí nejvíce.

Je to obecně široká problematika, která vyžaduje v zájmu vyhnutí se vizuálním klišé určitou míru rešerše. Co je v jádru tohoto sportu? Jaké má vlastnosti, hodnoty, historii, tradici? Jaká se kolem něj tvoří kultura, proč ho lidé hrají i sledují? Jak je v České republice vizuální komunikace ve volejbale obecně vedena, ať už jde o profesionální kluby či amatérské soutěže? Jak komunikují zahraniční volejbalové svazy? Ze všech těchto témat budu čerpat.

Informace nasbírané v teoretické části této práce tedy nejsou samoučelnou studií pro fanoušky sportu – budou sloužit jako výchozí bod pro realizaci vizuálního stylu Českého volejbalového svazu v části praktické.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. VOLEJBAL

„Volejbal je nesmírně krásný sport plný technických dovedností, fyzické výbušnosti a nutné agrese.“¹ To o volejbalu říká Milan Labašta, do roku 2014 mezinárodní rozhodčí tohoto sportu. „Z mého pohledu neexistuje krásnější sport, kde se snoubí technická náročnost a dovednost s citem pro pohyb, přenosu energie těla do úderu či okamžitých reakcí. A zároveň neskutečný projev emocí, které jsou tvořeny stoupajícím napětím této hry.“² To je ve zkratce volejbal v jeho moderní podobě – sport, poměrně náročný pro nové hráče, vyžadující velkou technickou zručnost, preciznost a cit pro míč, na pokročilejší úrovni navíc s jasně rozdělenými úlohami hráčů na hřišti, jež musí být velmi dobře sehraní. Ne všechny tyto vlastnosti měl volejbal již od začátku, některé jsou naopak přímo v jeho podstatě a od nich se tak tento sport odvíjel dále. Kde a jak tedy volejbal vznikl?

1.1 HISTORIE VOLEJBALU

1.1.1 Úplné počátky volejbalu

Sportovní hry a zájem o tělesnou aktivitu – v moderní podobě obecně – mají počátky někde na konci devatenáctého století v Anglii a později v Americe, kam se tento typ pohybu šířil nejvíce. Tam našel své zastánce ve vrstvách obyvatel, které měly na jeho praktikování jak prostředky, tak nezbytný čas. Nejvíce však zájem o tělovýchovu a různá sportovní vyžití stoupl u studentů, kteří během zimních měsíců jen posedávali doma a neměli možnost se oproti letním měsícům nijak řádně pohybovat. Jediná možnost byla neatraktivní gymnastická cvičení a různé společenské hry.

V roce 1892 přišel americký učitel tělesné výchovy James Naismith, po mnoha pokusech, s novou hrou: na stěny tělocvičny zavěsil koše pro sběr broskví, vedle nich přistavil žebříky vždy s jedním určeným žákem, pověřeným vyndáváním míče z koše, a zbytek žáků rozdělil na poloviny. První zápas skončil 1:0 a z tohoto sportu (tehdy „Naismithballu“) se pak později stal basketbal.

Sport to ovšem byl fyzicky docela náročný, a tak v roce 1895 vymyslel W. G. Morgan z amerického (Massachusetts) Springfieldu snazší variantu pro starší a pohodlnější žáky – doprostřed tělocvičny, asi 183 cm vysoko, natáhl síť a oběma týmům dal za úkol dopravit míč ze své strany nově vzniklého hřiště na stranu soupeřovu. Hru pojmenoval „Minnette“ (některé zdroje uvádějí „Mintonette“) a položil tak základ budoucího volejbalu. Nutno podotknout, že ze začátku to nebyla lehká hra: hrálo se s basketbalovým míčem, který často způsoboval drobná poranění. Následné použití pouze duše tohoto míče také

1 *Krása volejbalu je dána podstatou hry, výbušností, snahou udržet míč v letu a tvorbou kombinací, říká Milan Labašta, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=14160>, 2. 1. 2014*

2 Tamtéž

nepomohlo – míč byl tentokrát moc lehký; až speciální míč pro Minonette pomohl překonat tyto původní problémy. Morgan popisoval první experimenty v hledání nového sportu takto: „*In search of an appropriate game, tennis occurred to me, but this required rackets, balls, a net and other equipment, so it was eliminated, but the idea of a net seemed a good one. We raised it to a height of about 6 feet, 6 inches (1.98 metres) from the ground, just above the head of an average man. We needed a ball and among those we tried was a basketball bladder, but this was too light and too slow. We therefore tried the basketball itself, which was too big and too heavy.*“³

O rok později pak vznikl název „Volley Ball“ – pojmenoval ho tak A. T. Halstet na konferenci ředitelů organizace YMCA⁴, která se konala právě ve Springfieldu. Název reflektuje nejdůležitější prvek hry – hraní míče „volleyem“, rovnou ze vzduchu („to volley the ball“).

V tom samém roce pak v časopise „Physical Education“ zmíněné organizace vyšel o volejbalu první článek, uvozený následující charakteristikou: „*[Volley Ball] is to be played indoors, and by those who wish a game not so rough as basket ball and yet one in which the same degree of activity is demanded.*“⁵ Tedy sport, který vyžaduje stejnou míru aktivity jako basketbal, ale není tak tvrdý.

J. J. Cameron, autor článku, v něm také sepsal první pravidla této hry. Od těch dnešních se samozřejmě v mnohém liší: do hry mohlo vstoupit libovolné množství hráčů oproti dnešním šesti (pokud se budeme bavit o té tradiční, nejrozšířenější formě šestkového volejbalu), síť se věšela 1,98 m vysoko, tedy téměř půl metru pod dnešní výšku, každý míč, jenž se dotkl sítě, byl považován za chybný a také všechny údery zakončené dopadem na lajnu ohraničující hřiště znamenaly automaticky dopad mimo. Avšak tipy, obsažené již v tomto článku z roku 1896, platí dodnes: „*Look for uncovered space in opponents' field. Play together; cover your own space. Pass from one to another when possible. Watch the play constantly, especially the opponents.*“⁶

1.1.2 Začátky volejbalu u nás

Na naše území se volejbal dostal krátce po skončení první světové války – do Evropy ho přivezli vojáci americké armády, kteří si jím, a dalšími sportovními hrami, krátili chvíle

3 *Volleyball History*, FIVB, <http://www.fivb.org/en/volleyball/History.asp>, 3. 1. 2015

4 YMCA – Young Men's Christian Association, křesťanské sdružení mladých mužů. Katolická organizace, která rozvíjela (a dále rozvíjí) v mládeži výchovné, vzdělávací a sportovní aktivity.

5 CAMERON J. J., *Volley Ball*, *Physical Education*, Springfield, MA, USA, Physical Department of the YMCA Training School, červenec 1896, roč. 5, č. 5, <http://cdm15370.contentdm.oclc.org/cdm/ref/collection/p15370coll3/id/1387> (17. 12. 2014)

6 Tamtéž

oddechu. Rozšíření hry pomohla především česká YMCA propagací mezi vojáky a studenty. Tato organizace také obdržela od americké okupační armády v letech 1919 a 1920 několik desítek tisíc míčů a sítí.⁷

Kromě Evropy se tento sport rozšiřoval po celém světě, obvykle ještě dříve než zde. První zemí, jež volejbal přijala, byla Kanada v roce 1900, další např. Japonsko (1908) či Filipíny (1910).

Po skončení první světové války se v Paříži chystalo mezinárodní sportovní klání na oslavu vítězství – tzv. Pershingova olympiáda⁸. Na tuto, a první poválečnou olympiádu v Antverpách (1920), bylo potřeba naše atlety připravit. Klíčovou úlohu v tomto sehrál prof. Josef Amos Pípal, Čechoameričan pracující jako instruktor tělovýchovy v YMCE (a také zástupce ústředního trenéra atletů USA), který přijel do Prahy v roce 1919 a tyto aktivity spolu s arm. kpt. J. F. Machotkou organizoval.

V létě 1919 uspořádalo Ministerstvo národní obrany v Praze šestitýdenní kurz tělovýchovných instruktorů (těchto kurzů se pak konalo v následujících dvou letech ještě několik). Tento intenzivní kurz byl pojat takto: instruktoři přespávali na Pohořelci v kasárnách, odtud docházeli na přednášky do Strakovy akademie (dnešního sídla vlády) a k praktickému výcviku na Letnou (na hřiště SK Slavia). Hlavní náplní samozřejmě nebyl volejbal, ale lehká atletika – volejbal se vyučoval v rámci nácviku tzv. „amerických her“, kam patřil ještě basketball a pushball. Tyto nové sporty pak byly veřejnosti předvedeny těsně před odletem na Olympijské hry v červenci 1920 a také na skautském Jamboree v rámci všesokolského sletu ve Stromovce. Nemůže být pochyb o zásluhách účastníků těchto kurzů na rozšíření volejbalu v Československu – např. Kristián Fanta velkou měrou přispěl k rozvoji volejbalu a basketbalu v Brně a o šestitýdenních atletických kurzech hovoří takto:

„Profesor Pipal správně vystihl atletický protipól - rušné, dynamické a zajímavé hry. Vzbudily u účastníků neobyčejný zájem. Každou volnou chvíli jsme využívali, abychom si zahráli. Byli jsme zdatnými, atleticky připravenými borci, zejména volejbal „zabral“ na tehdejší poměry téměř neuvěřitelně. Organizovali jsme mistrovství kursu, hrálo se podle amerických, ale zejména podle francouzských pravidel. Zdatní „franštináři“ narychlo překládali celé pasáže. Instruktoři předváděli jen jednotlivé herní volejbalové prvky. Jsme národ nadaný na míčové hry, zvláště schopní účastníci kursu spojovali herní prvky v kombinace a denně v zápasech překvapovali novými herními variacemi a taktickými nápady. Deset družstev bylo organizováno z účastníků druhého kursu ministerstva obrany

7 MAREK F. M., HALA K., *Volleyball a americký pasák (Playgroundball)*, Vyd. 5., Vydavatelské oddělení YMCA, 1935, str. 4

8 Inter-Allied Games, 1919

*v roce 1919. V době šesti neděl, po které kurs trval, jsme sehráli desítky volejbalových zápasů, vymysleli mnoho herních nápadů a nové taktiky.*⁹

Volejbal se rozvíjel dále především skrze jednotlivá střediska YMCA, kde vznikala první volejbalová družstva, byly vydávány první letáky, pravidla a instrukční příručky.

Se stoupajícím zájmem studentů (a také např. skautů) o volejbal vytvořila YMCA v roce 1921 „Volleyballový svaz“ a o čtyři roky později, v roce 1925, tento svaz přeměnila na „Československý volleyballový a basketballový svaz“. O prvním svazu z roku 1921 se žádné záznamy nedochovaly, přesto je tento rok považován za oficiální vznik československého organizovaného volejbalu.¹⁰

1.1.3 Rozvoj hry

Volejbal v té době ještě nebyl příliš organizovanou hrou a hrál se spíše primitivně a živelně. Na jedné straně hřiště sice bylo také šest hráčů, jako dnes, ale měli úplně jiné úlohy. Hrál se systémem dvojic – tři smečáři a tři nahrávači, kteří nahrávali na útok pouze právě svému smečáři. Kromě této základní šestky bývala v týmu už jen jedna náhradní dvojice (a žádní trenéři – organizaci míval na starosti kapitán). Taktiku si mužstva vymýšlela po svém, zkušenostmi ze zápasů. Pravidla, alespoň ta, která již platila, nebyla příliš přísná, a tak se ze začátku míče přes síť spíše tahaly a házely, než smečovaly, přeshlapovalo se dole pod sítí a přesahovalo se přes ní nahore. Tedy vesměs dnes již zakázané prvky. V poli se většina míčů vybírala jednou rukou nebo prsty, zhruba do období druhé světové války se např. vůbec neujal český vynález „bagr“ (hra spodem spojenýma rukama). Smečovat (pěstí, otevřenou dlaní a nakonec dlaní sevřenou do klasické „špetky“) namísto tahání míče se začalo až v roce 1924.

To byla situace na našem území. Dále se dá říci, že v Evropě byla narozdíl od Spojených států snaha a touha hrát volejbal jako soutěžní a závodní hru, a tak místní pojetí rychle předstihlo to americké. V důsledku toho si Evropané museli sami vymýšlet, upravovat a upřesňovat pravidla – v té době však neexistovala žádná mezinárodní zastřešující organizace, a tak toto upřesňování probíhalo na úrovni národních a státních organizací a svazů.

Zcela jinou podobu měl v té době volejbal v Asii. Již v roce 1913 byla hra zařazena do prvních východoasijských her v Manile a hrála se podle asijských pravidel: na větším hřišti (22 × 11 m oproti evropským 9 × 9 m) s nižší sítí bylo na každé straně devět hráčů. Hra byla mužná, bojovná, soutěžní. Každá chyba ve hře znamenala bod pro soupeře (narozdíl od hry na ztráty, kde bod mohlo zaznamenat pouze právě podávající družstvo) a muselo

9 *Začátky volejbalu u nás*, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=246>, 29. 12. 2014

10 VRBENSKÝ Z., *Historie pražského volejbalu 20. století*, Vyd. 2., Pražský volejbalový svaz, 2011, str. 3

se tak urputně bojovat o každý míč. Tato tradice je patrně hlavním důvodem světových úspěchů asijských mužstev, jakmile se začala účastnit mezinárodních soutěží.

Do československého volejbalu se razantnější herní prvky dostaly především díky zájezdu estonského volejbalového klubu Kalev Tallinn v roce 1932. Estonci zde sehráli dvě utkání proti výběru hráčů ze Strakovy akademie. Oba zápasy v poklidu vyhráli především díky několika moderním prvkům, které místní hráči vůbec neznali. Bylo to tvrdé boční podání vrchem – od té doby u nás nazývané „estonec“ a ještě dlouhou dobu používané – a také dvojbloky a trojbloky. Estonci naše smečáře blokovali minimálně dvěma páry rukou, a většina smečí československého týmu tak končila právě blokem soupeře. Jak vzpomíná Ing. Pácalt v publikaci „Padesát let československé organizované odbíjené“ z roku 1971, do té doby se u nás používal servis „řezaný“, „svíčkový“ a „nízký“ podle místa, kam na kurt byl poslán (dozadu, po lajně apod.).¹¹

Volejbal v té době u nás začal získávat dnešní podobu. Ortodoxní taktika dvojic byla překonána (poprvé údajně hráči Sokola Vysočany), do obrany na síti se začali zapojovat všichni hráči včetně nahrávačů a začaly se objevovat útočné signály velmi podobné dnešním – rychlíky, střelby, obíhačky¹². Hra se stávala čím dal zajímavější a atraktivnější.

Vedle těchto „profesionálních“ sportovců mělo na rozvoj volejbalu největší vliv (patrně ještě větší) množství amatérských soutěží a družstev. Volejbal byl finančně a materiálně velmi dostupný sport – kus volné země pro hřiště se našel vždy. V roce 1932 vznikla v Praze nová volejbalová organizace: TVL, Trampská volejbalová liga. Trampské osady v pražském okolí (povodí Sázavy, Vltavy, Berounky apod.) se v době hospodářské krize, od roku 1932, staly oblíbeným útočištěm často nezaměstnaných Pražanů. Tyto osady vznikaly právě z hnutí Trampingu¹³, mezi nimiž byl sport obecně velmi rozšířený – a nejvíce právě volejbal. Ve třicátých letech se TVL rozšířila do většiny trampských osad a v letech 1939–1940 čítala první, druhou a třetí ligu, z nichž ta poslední měla až 7 paralelních soutěží. Soutěž se hrála celý týden a vrcholila turnaji o nedělích. Tajemníci krajových svazů zapisovali zprávy z osad, vyplňovali tabulky a psali oběžníky. Na to vše šly peníze z velké části z osobních rozpočtů svazových funkcionářů.

Na mistrovská utkání TVL byli delegováni rozhodčí, ale kvůli jejich nedostatku museli za den stíhat rozhodovat tři, někdy i více utkání. Za rozhodčího byl stanoven poplatek 5 Kčs,

11 PÁCALT F., Jak se hrála odbíjená do roku 1930, *Padesát let československé organizované odbíjené*, Praha, 1971, str. 10

12 Termíny používané pro volejbalové signály, vyžadující správnou koordinaci sehraných hráčů. Rychlík: útok středového hráče po bleskové nahrávce od nahrávače; střelba: rychlá nahrávka do kúlu nízko nad síti

13 Trampové (angl. tuláci) byli jakýmsi „divokými skauty“ – přičila se jim uniformovanost, organizace, přísná kázeň a disciplína skautů a holdovali naopak absolutní svobodě a volnosti

ale trampské osady byly chudé, a tak se většinou pískalo zadarmo. Hráči tak měli k rozhodčím pochopení, což dokazuje tento zážitek tehdejšího jednatele svazu a středočeské župy Josefa Černého ze zápasu osady Hoblíček proti družstvu ZMP Praha:

„Po prvním setu jsem na soudcovské stoličce usnul únavou. Najednou mě někdo budí, kapitáni obou družstev mi podávají ruku a oznamují, že Hoblíček vyhrál 2:1, abych to napsal do zápisu, že sety byly takové a takové. Družstva pod spícím rozhodčím odehrála dva sety ve vzorné shodě a diváci tvrdili, že tak dobrý volejbal už dlouho neviděli.“¹⁴

Mimo Prahu se volejbal šířil především na Moravě (mezi německy mluvícím obyvatelstvem v pohraničí ho nehrál skoro nikdo). Hlavními středisky tam byly Brno a Kroměříž, odkud se hra dále šířila do Zlína, Prostějova či Přerova.

1.1.4 Osamostatnění volejbalu

V době do konce druhé světové války byl volejbal po fotbalu druhým nejrozšířenějším sportem; v součtu s rekreačními zájemci o tento sport dokonce úplně nejrozšířenějším.

Po druhé světové válce byl volejbal stále funkcionářsky zakotven ve volejbalovo-basketbalovém svazu, což přinášelo určité komplikace. Dne 31. března 1946 byla týmem zkušených funkcionářů a nově se hlásících zájemců zorganizována první valná hromada Českého volejbalového svazu, která rovnou vytvořila spolu se Slovenským volejbalovým svazem sdílené Československé volejbalové ústředí.

První neoficiální mezistátní utkání vybraného reprezentačního družstva volejbalového svazu se uskutečnilo na parketách pražské Lucerny proti výběru vysokoškoláků z Varšavy, v němž navzdory faktu, že u nás se volejbal hrál do té doby pouze venku, český výběr zvítězil. Oficiálně byla poválečná reprezentační aktivita zahájena mezistátním utkáním s Francií na Vinohradech v srpnu 1946. Zápas navštívilo přes 6000 diváků a k jejich spokojenosti domácí družstvo vyhrálo 3:0 na sety.

Osamostatnění volejbalu nebylo téma aktuální jen na našem území. Do třicátých let dvacátého století neexistovala žádná mezinárodní organizace, která by určovala pravidla, organizovala mezinárodní soutěže a obecně volejbal zaštiťovala. K prvnímu kroku k ustanovení takové federace došlo v roce 1931 na kongresu Mezinárodní federace házené ve Stockholmu na základně podnětu polské volejbalové federace; toto ještě žádný pozitivní výsledek nepřineslo. V roce 1936 pak byla při berlínských olympijských hrách sestavena v rámci zmíněné házenkářské federace samostatná komise pro volejbal, vzhledem ke složité politické situaci a následnému propuknutí druhé světové války však ani tato snaha zatím nikam nevedla.

14 ČERNÝ J., Trampská volejbalová liga, *Padesát let československé organizované odbíjené*, Praha, 1971, str. 14

Průlom ve snahách o ustanovení mezinárodní volejbalové federace nastal při výše zmíněném utkání s Francií v roce 1946. Tehdy již bylo předjednáno – díky schůzce zástupců polské a české federace z ledna téhož roku, při příležitosti volejbalového utkání AC Sparta Praha ve Varšavě – zahájení tentokrát již konečných snah o založení mezinárodního volejbalového orgánu. Den před utkáním s Francií proběhla ve Smíchovském pivovaru (v zasedací síni; „*hráči se mezitím na exkurzi seznamovali s výrobou piva*“¹⁵) schůze zástupců polské, francouzské a české volejbalové federace, s písemným souhlasem federací Belgie, Itálie, Jugoslávie a Rumunska, ze které vzešel vzájemný souhlas pro založení budoucí federace. Zápis z této schůze je tedy v podstatě první oficiální dokument příští FIVB (Fédération Internationale de Volley-Ball).

Definitivní založení FIVB pak proběhlo o rok později v Paříži. Mimo jiné byla založena komise pro pravidla hry a komise mezinárodních rozhodčích (jejímž předsedou byl zvolen náš J. Cabalka). Jejich práce byla nepochybně velmi obtížná, jelikož se jednalo o první sjednocení pravidel a technických parametrů hry jednotlivých národních federací, s ohledem na respektování pravidel amerických, kde volejbal vznikl.

První mistrovství světa mužů a žen se uskutečnilo v roce 1949 v Praze. Tato skutečnost nás může jistě těšit, nicméně kvůli tehdejší napjaté politické situaci je potřeba se na tento vlastně první pracovní kongres FIVB podívat i kriticky. Vzpomíná Vladimír Spirit, tehdejší sekretář organizačního výboru mistrovství světa:

„(...) musím po pravdě přiznat, že se v té době bohužel až příliš projevila skutečnost, že jsme se stali vyloženým satelitem Moskvy i v řízení sportu. (...) Velmi nepěkným dojmem působila skutečnost, že týmy SSSR byly ubytovány – z příkazu tehdejšího vedení ČOS – zcela izolovaně a nesrovnatelně lépe než ostatní družstva a že jim byla poskytnuta mnohem lepší péče. Nakonec došlo např. i k tomu, že původně nominovaný rozhodčí pro finalové utkání ČSR-SSSR z Francie musel být vyměněn a nahrazen rozhodčím z Bulharska. Vedení FIVB proti tomu a jiným okolnostem několikrát protestovalo, ale pokud chtěli uskutečnit a uznat průběh prvního mistrovství světa a kongresu FIVB, nebylo možné od rozehrané soutěže ustoupit. (...)“¹⁶

To však nepopře aktivní úlohu československého volejbalu při sestavování FIVB a organizaci prvních mezinárodních volejbalových styků.

15 U kolébky FIVB, 45 let odbíjené v ČSSR

16 SPIRIT V., Zásluha Československého volejbalu na založení FIVB, *Volejbal – k 70. výročí volejbalu v Československu*, Praha, 1991, str. 5

1.1.5 Novodobá historie českého volejbalu

Od čtyřicátých let patřila československá reprezentace k nejlepším světovým týmům. Během let padesátých naše mužská reprezentace vybojovala zlato a stříbro z mistrovství světa a dvakrát zvítězila na mistrovství Evropy. Ženy získaly zlatou a stříbrnou medaili z mistrovství Evropy.

Šedesátá léta znamenala období největšího rozmachu volejbalu u nás – hře se amatérsky věnovali hráči po celé republice, ve vesnicích, v osadách, na koupalištích. Hra získávala čím dál profesionálnější obrysy, rostla konkurence a naše reprezentace byly stále velice konkurenceschopné: muži vybojovali dvě stříbrné medaile z mistrovství světa a jednu stříbrnou a jednu bronzovou z olympijských her (1964 a 1968).

V sedmdesátých letech se opět zpřesňovala pravidla hry: byly zavedeny anténky, vymezující hřiště ve svislé rovině sítě, mezi další novinky patřila např. ochranná zóna pro rozhodčího. Československé reprezentační výběry zaznamenaly mezník v jejich úspěších: oba celky získaly v roce 1971 na mistrovství Evropy v Itálii stříbro. O rok později na olympijských hrách v Mnichově se však muži umístili na šestém a ženy na sedmém místě; z výsledku panovalo zklamání a od té doby bohužel československý volejbal spíše vyklízel přední světové pozice.

Není tak divu, že osmdesátá léta přinesla rozbory mezinárodních neúspěchů a jejich příčin. V publikaci „60 let československého organizovaného volejbalu“ můžeme např. nalézt článek od reprezentanta a reprezentačního trenéra Petra Kopa, vypichující několik důvodů ústupu ze světové špičky (zvyšující se důležitost bloků, čím dál vyšší výskok špičkových hráčů, morální síla a zapálení pro hru atd.)¹⁷.

V devadesátých letech došlo k dalším změnám pravidel, změnilo se počítání (zrušila se hra na ztráty), do hry byl přidán nový obranný hráč – libero. Po revoluci a otevření státních hranic odešla rada našich nejlepších hráčů do zahraničí a pokles úrovně nejvyšší domácí mužské soutěže. Její kluby se také staly profesionálními, což přineslo komplikace v ekonomické stránce věci. Toto období přineslo také úplně nový sport: beachvolejbal. Hra dvojic na menším hřišti na písku si rychle získala mnoho volejbalistů a dnes již patří k zavedeným olympijským sportům, těšícím se u nás široké oblibě.

Ve 21. století je volejbal v České republice stále velmi oblíbeným sportem, ať už na profesionální úrovni nebo v amatérských soutěžích, probíhajících po celé republice. Návrat mezi úzkou světovou elitu zatím naši reprezentanti nezaznamenali, nicméně minimálně mládežnické výběry se zlepšují, což dokázali například junioři v roce 2014 6. místem na mistrovství Evropy.

17 KOP P., Desetiletí největších změn, *60 let československého organizovaného volejbalu*, Olympia, Praha, 1981, str. 10

1.2 VOLEJBAL DNES

1.2.1 Změny pravidel

Volejbalová pravidla se od vzniku sportu mnohokrát měnila a zpřesňovala; tento jev se děje dodnes. Je tedy žádoucí připomenout si některé největší změny, které vyústily do dnešní podoby hry, jelikož ani tato není konečná a vývoj volejbalu bude pokračovat dále.

První sada pravidel je z roku 1897 – síť se tehdy věšela necelé dva metry vysoko a ve hře bylo povoleno téměř cokoliv. V roce 1918 se počet hráčů jednoho družstva na hřišti ustálil na šesti, o dva roky později začalo platit omezení tří doteků míče před přehráním k soupeři. Opět o dva roky později již nesměli hráči zadní řady smečovat ze stejného prostoru jako hráči u sítě a sety musely být získány rozdílem dvou bodů.

V roce 1935 bylo zakázáno dotýkat se sítě. Od roku 1949 se mohl zadní nahrávač přesouvat do přední části hřiště a v roce 1964 už mohli hráči nad sítí přesahovat při bloku k soupeři, od poloviny sedmdesátých let se pak samotný blok přestal počítat jako jeden ze tří úderů. Roku 1997 byl zaveden specializovaný hráč libero pro zlepšení obrany a zcela se změnilo počítání: místo ztrát je nyní každý míč bod, což přineslo obecně zpřesnění a zrychlení hry.

Od roku 2000 se mohl míč při servisu dotknout horní pásky sítě bez přerušení hry. Dodnes předposlední změna pravidel, v roce 2008, přinesla (zjednodušeně) povolení doteku sítě mimo horní pásku, pravidlo, které bylo na začátku roku 2015, při zatím poslední změně pravidel, zrušeno.

1.2.2 Charakteristika dnešního volejbalu

Volejbal je v průběhu let tedy jeden z nejvíce se měnících sportů. Dnešní podobu srovnává František Sokol, bronzový medailista z olympijských her 1968: „*Je to úplně jiný sport. (...) Dynamika, síla. A ten servis. Dnes to jsou dělové rány. My jsme dávali estony, plachtící podání, i když je pořád účinné.*“¹⁸

Volejbal je velmi rychlý a přesný sport (a v těchto trendech bude vývoj hry nepochybně pokračovat nadále). V moderním pojetí volejbalu naskakují do útoku tři, někdy i čtyři hráči s minimálním časovým odstupem, a tak je na vyšší úrovni technická vyspělost a přesnost základním požadavkem hry. S tím jde ruku v ruce schopnost rychle reagovat na průběh hry a do úderů a pohybu promítnout určitou míru agrese (ačkoli je volejbal sport, který nevyžaduje žádnou agresi přímo vůči protivníkovi) a energie.

18 *Servis, rychlík, střela. Volejbal v posledních letech pořádně zrychlil*, iDNES.cz, http://sport.idnes.cz/servis-rychlik-strela-volejbal-v-poslednich-letech-poradne-zrychlil-1i9-/volejbal.aspx?c=A110908_221751_volejbal_par, 11. 1. 2015

Na vyšších úrovních je to také sport vysoce specializovaný – většina týmů nastoupí na hřiště s jedním nahrávačem, dvěma smečaři, dvěma blokaři a jedním diagonálním hráčem, s tím, že do týmu patří také ještě specializace libero. Každý hráč má na hřišti jasně vymezenou sadu úloh (např. přijímat podání soupeře budou dnes jen někteří hráči) a vzájemná koordinace je, spíše než vítězným klíčem k úspěchu, základním stavebním kamenem hry.

Díky kolektivní povaze tohoto sportu není vůbec možné pro hráče podnikat individuální akce a nějakým způsobem „sólovat“. Podle Zdeňka Haníka, předsedy Českého volejbalového svazu, je volejbal hrou vůbec nejkolektivnější a týmová kázeň je v něm oproti např. fotbalu z výše uvedených důvodů již dávno vyřešená¹⁹. Tento kolektivní aspekt vyzdvihuje také publikace vydaná k padesátiletému výročí Českého volejbalového svazu v roce 1971, a ačkoli zde musíme mít na paměti politické tendence, které se v textu objevují, a kontext doby, tato část vystihuje volejbal dodnes:

„Správnou odbíjenou si nedovedeme představit bez hráčů, kteří mají smysl pro kolektiv, dovedou se podřídít zájmům celku, jejich charakterové vlastnosti pomáhají kolektivu a vysoká technická úroveň umožňuje zvládat obtížné situace hry. Individualistické pojetí hry je vyloučeno a zejména přehnaný individualismus se mstí.“²⁰

Volejbal je tedy sport především:

- absolutně kolektivní
- technicky (a fyzicky) náročný

2. VIZUÁLNÍ KULTURA VE VOLEJBALE

V minulé kapitole jsem shrnul historii volejbalu v České republice a tento sport charakterizoval. Jaká tedy v minulosti byla, a dnes je, vizuální kultura kolem sportu pod vysokou sítí? Abych mohl podat alespoň částečně ucelený pohled, musel jsem se podívat na řadu rozdílných volejbalových prostředí (amatérských/profesionálních), soutěží, klubů, turnajů a dalších subjektů spojených s volejbalem.

Tato kapitola předkládá pohled především na vizuální komunikaci:

- Českého volejbalového svazu, včetně jeho krajských odnoží
- Vybraných extraligových klubů
- Amatérských volejbalových soutěží

19 Zdeněk Haník: *Prohra je negativní dobro, je třeba ji vypít do dna*, <http://isport.bleesk.cz/clanek/ostatni-volejbal/218478/zdenek-hanik-prohra-je-negativni-dobro-je-treba-ji-vypit-do-dna.html>, 11. 1. 2015

20 KOUTSKÝ O., Úvod, *Padesát let československé organizované odbíjené*, Praha, 1971, str. 5

- Některých mezinárodních turnajů, uskutečněných na našem území
- Beachvolejbalových subjektů a soutěží

2.1 ČESKÝ VOLEJBALOVÝ SVAZ

Český volejbalový svaz v současnosti používá logo, které se opírá o několik desítek let tradice. Jak řešili vizuální výstupy organizátoři turnajů a představitelé českého (respektive československého) volejbalu, když byl ještě novým sportem, a jak se s tím vypořádali v době jeho největší slávy?

Dohledat materiály z počátků českého volejbalu se ukázalo jako velmi obtížné; přisuzuji to vesměs očekávatelnému vlivu historických změn, přesouvání, ne moc velkým tendencím k archivaci a podobně. Jako hlavní zdroj mi posloužila Sbírka tělesné výchovy a sportu v Oddělení novodobých českých dějin Historického muzea při Národním muzeu ČR.

2.1.1 Velké turnaje pořádané ČVS

Nejucelenější „soubor výstupů“ po informační stránce vyžadoval vždy nějaký větší turnaj, a množství potřebných materiálů tak nutně tvořilo vizuální celek – ze začátku se ještě nedalo hovořit o nějakém vizuálním stylu turnajů, dnes již je to naopak běžná součást mezinárodních akcí. Tuto kapitolu zařazuji zde z chronologických důvodů.

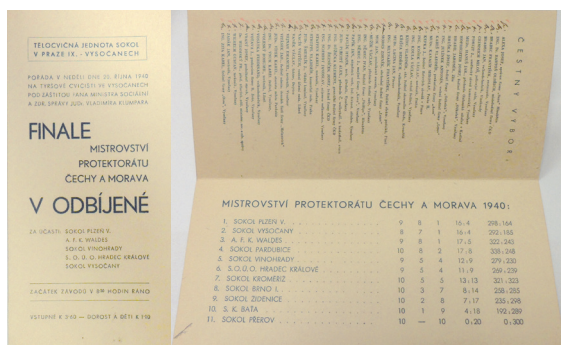
Řada materiálů se dochovala z mistrovství protektorátu Čechy a Morava v roce 1940, pořádaném Sokolem Praha-Vysočany. Jedná se o pozvánku na dobovém hlavičkovém papíře Sokola, ale především o program finálové části mistrovství a rozpis zápasů – oboje vysázené v geometrickém grotesku. Pravděpodobně se jedná čistě o záměr estetické čistoty s použitím právě dostupných písem, nicméně tento typ písma se k volejbalu se svojí vlastní přesností a „geometričností“ podle mého názoru velmi hodí. Stejný typ písma je použit i na pozvánce do reprezentačního družstva z roku 1948.

O jednotném vystupování týmů na mistrovství píše dobový Sokolský věstník: *„Podle ustanovení mají býti všichni členové družstva oblečeni stejně. (...) měli bychom chtít aspoň to, že sokolský hráč bude označen sokolským označením. Jen jediné družstvo ve Vysočanech připomínalo svým úborem Sokoly, neboť nastoupilo v úboru stanoveném pro prostý tělocvik. Zato oba zemští mistři se honosili na prsou znaky zemí, že to jsou družstva sokolská, poznal jen nezasvěcenější znatel odbíjené“*²¹

V roce 1949 se v Praze uskutečnilo první mistrovství světa mužů a první mistrovství Evropy žen. V rámci organizace mužského mistrovství, které měla na starosti Česká obec sokolská, byla vytvořena organizační komise, jejíž jedna třetina měla na starosti propagaci.

21 Sokolský věstník č. 33, 1940

Mezi hlavní úkoly, kromě fotografování a tiskové služby, patřila výzdoba všech prostor mistrovství a také vydavatelská činnost – výroba brožur, programů, plakátů. Už před zahájením mistrovství tak přinesly všechny deníky i odborný tisk zprávy o chystané události a stejně tak to probíhalo i během mistrovství. Plakáty byly podle poturnajového hodnocení v časopise Instruktor pro míčové hry voleny vhodně, byly výstižné a vkusné a byly i vhodně rozmístěny²².

Obr. 1. Materiály mistrovství protektorátu, 1940

Obr. 2. Propagace MS 1949

V roce 1950 bylo v Jilemnici uspořádáno mistrovství ČSR mužů a žen a na obálce programu použito stylizované panoráma pořadajícího města – je to z jeden mála případů, kdy hlavní motiv není volejbalista ve výskoku/při příjmu podání, natažená síť či podobný volejbalový motiv.

Další velkou mezinárodní akcí na našem území se stalo mistrovství Evropy mužů a žen v roce 1958. I pro tento turnaj byla vytvořena propagační komise, která pravidelně dodávala československému dennímu tisku zprávy a informace o mistrovství. Mezinárodní rovinu propagace pak komise zahájila rozesláním informačních bulletinů a barevných skládacích brožur (vytištěných francouzsky, německy, anglicky a rusky), propagujících Československo.

Obr. 3. Obálka programu MČSR 1950; Logo ME 1958 v záhlaví bulletinu a znak pořadatelství Prahy

Kromě těchto brožur byly všem přihlášeným zemím zaslány míče k tréninkovým účelům. V době konání mistrovství pak propagační komise, mimo produkce rozhlasových zpravodajství a upoutávek, vyzdobila některé výkladní skříně a naplnila je čestnými cenami, určenými pro jednotlivá družstva, a zajímavými volejbalovými fotografiemi. Informační bulletiny, informující o průběhu turnaje, vycházely každý den.

O osm let později, v roce 1966, se pak u nás konalo další mistrovství světa mužů. Již třetí velká mezinárodní akce opět prokázala schopnost našich organizátorů, kteří v počátcích mezinárodních volejbalových turnajů plnili částečně roli „průkopníků“ a ostatním státům také s přípravami pomáhali. Rok 1966 byl úspěšný i po sportovní stránce: československá reprezentace v turnaji zvítězila. Propagační činnost byla po minulých zkušenostech čím dál propracovanější. Standardní plakáty, odznaky a propagačně-organizační bulletiny doplnily také bulletiny pořadatelských měst (Jihlava, Nitra, České Budějovice). Jihlavané si dokonce vytvořili vlastní odznak MS se znakem města; v Nitře zase byly poutače mistrovství světa rozmístěny již před městem na příjezdových cestách.

Na mistrovství byli přítomni novináři z 22 zemí a ti měli k dispozici tisková střediska ve všech místech kvalifikace. Účastníci turnaje si odvezli řadu suvenýrů: Modeta věnovala brazilcům svetry s jihlavským znakem mistrovství, Staropramen poskytl upomínkové sklenice a odznaky pro hosty slavnostního vzpomínkového zasedání založení FIVB.

Logo mistrovství bylo vyvedeno jednoduše – smečující hráč u sítě v kompozici písma v kruhu. Na informačních bulletinech se pak objevoval ještě jeden znak: míč letící přes síť a zanechávající za sebou barevnou (červenou) stopu. O organizaci, propagaci a výsledcích mistrovství zpětně informovalo šesté číslo časopisu Odbíjená. Časopis je zpracován velice profesionálně a vysázen čtivě a do jisté míry i „hravě“; obecně takové periodikum o volejbalu (obsahově) dnes v České republice chybí.

Obr. 4. MS 1966: logo mistrovství, obálka a vnitřek časopisu odbíjená

Mistrovství světa žen v roce 1986 (v Praze) lze již považovat po vizuální stránce za komplexní turnaj. Program mistrovství je koordinován s jeho znakem, který opět představuje hráčku, zahrávající míč smečí přes síť, v kruhové kompozici písma. Zde i v doplňkových

materiálech jsou použita výhradně bezpatková písma; v logu se jedná o statický neogrotesk, v příručním skládacím programu mistrovství je použit grotesk geometrický a v dalších materiálech jsou některé nápisy vysázeny groteskem dynamickým. Je to sporný přístup a příliš si ho nedovedu vysvětlit jako koncepční záměr; s dnešní technologií by pravděpodobně došlo k cílenějšímu sjednocení.

Úspornost, reprodukční limitace a obezřetnost znaku z mistrovství 1966 se tu neopakuje: dvacetiletý technologický pokrok umožnil přesnější výstup (např. tenčí linie) a postavu smečářky v logu doplňuje ještě grafický symbol. Zatímco silueta smečáře z roku 1966 pravděpodobně nemá žádný předcházející stylizační vzor, ta o dvacet let mladší inspiračně nepopíratelně těží z matematicky přesných piktogramů Ota Aichera vytvořených pro olympijské hry v Mnichově v roce 1972²³ (na obálce pravidel volejbalu z roku 1989 je dokonce použit Aicherův symbol přímo).

Pro tento ženský turnaj vznikl i maskot – děvče nesoucí ve skoku míč přes volejbalovou síť – ten ale nakonec nebyl použit.

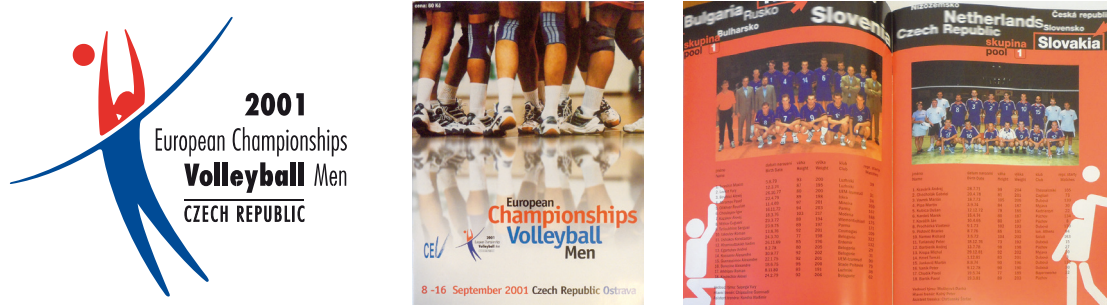

Obr. 5. Logo, maskot a skládací program MS žen 1986

Dalším velkým mezinárodním turnajem na našem území (kromě mládežnických kategorií) bylo mistrovství Evropy 2001 (v Ostravě) – v roce, kdy český organizovaný volejbal slavil 80 let své existence. Ani tento turnaj se nevyhnul zavedenému motivu hráče (což není špatně), tentokrát v dynamické stylizaci v národních barvách, představující nejspíše blokaře nebo nahrávače ve výskoku u sítě. Textovou část logotypu tvoří nápis poskládaný (poněkud chaoticky) z několika řezů kondenzované Futury. V programu se kromě textového písma ITC Franklin objevuje příležitostně i Helvetica.

23 První systém jednotných piktogramů na olympijských hrách zavedli Japonci v roce 1964 v Tokiu; systém jednotných symbolů se ukázal tak efektivní, že se bez něj od té doby žádná olympiáda neobešla. V roce 1968 Mexičané předvedli systém piktogramů, založených na stylizaci sportovního náčiní a o čtyři roky později pak byl v Mnichově představen Aicherův systém piktogramů vepsaných do předem definované mřížky.

Obr. 6. Logo a program ME mužů 2001

Zatím poslední velkou mezinárodní volejbalovou akcí v České republice bylo mistrovství Evropy mužů v roce 2011, pořádané napůl s Rakouskem. Zde již je patrný vizuální vliv CEV (Evropská volejbalová konfederace, člen FIVB) a jeho snahy o částečně jednotnou podobu evropských šampionátů v posledních letech. Ta se prosazuje doplňkovými (konzistentně barevně řešenými) grafickými prvky především v logu – oranžový pruh se značkou CEV a stejně barevný rámeček, ohraničující logo na všech pozadích (mimo transparentní).

Obr. 7. Logo, plakát a ukázka z logomanuálu ME mužů 2011

2.1.2 Loga a provozní materiály

V současné době používá Český volejbalový svaz volejbalově velmi „doslovný“ znak: logo obsahuje českou vlajku a volejbalovou síť a míč, spolu s písmeny ČVS. Tento znak je s drobnými změnami používán už několik desítek let, stále se ale jedná o tytéž prvky, jen v jiné podobě a obměněné kompozici v základním erbovém tvaru.

První jeho variantu nalézám na pozvánce k oslavám padesáti let českého volejbalu v roce 1971. Logo je zde vyvedeno v jednobarevné verzi a místo barev používá různé druhy šrafury. Síť je umístěna v dolní polovině loga. Varianta z roku 1988 (nalezená na zpravodaji ČVS) mění písmo (a zkratku organizace, vyplývající z jejího aktuálního názvu; k této změně došlo vícekrát), kompozice i šrafury zůstávají téměř stejné. Ještě na materiálech z let 1990–1992 (vlajka, pozvánka na mezinárodní školení trenérů) zůstává tato

kompozice neměnná; v roce 1996 je již ve znaku prohozena zkratka organizace se sítí, která až do dneška zaujímá místo hned pod českou vlajkou. Tato podoba loga je v porovnání s dnešní verzí téměř identická. V první polovině roku 2015, během psaní této práce, svaz začal používat opět novou variantu loga – autoři zrušili žlutou barvu, nahradili tvar míče více dynamickým a upravili písmo a další prvky loga. Během let se také lehce měnilo šití a natočení míče, vypodobnění sítě a drobně i tvar „erbu“. Koncepce však zůstává pořád stejná. Nejstarší barevnou verzi jsem našel na vlajce z období ČSFR (1990–1992); nemám však důvod domnívat se, že barevné provedení nebylo zavedeno již dříve, ale pro reprodukční omezení nebylo příliš na běžných materiálech používáno.

Obr. 8. Historické verze dnešního loga ČVS: 1971, 1988, 1991, 1996 a ještě počátkem roku 2015 logo aktuální

Vedle hlavního loga používá volejbalový svaz také logo „Český volejbal“ – např. u příležitosti oslav 80 let českého volejbalu v roce 2001 (pozvánka na tuto akci má nezvyklé řešení s „chlupní“; tuto invenci nicméně trochu potlačuje nepříliš typograficky zvládnutý vnitřek a ořez pozvánky s viditelnou linií, oddělující pozvánku od dalších na archu) či na úbořech oficiálních rozhodčích. Na těch je ještě na přední straně vycentrované logo ve žlutém kruhu, podobně jako na úbořech rozhodčích FIVB.

Obr. 9. Dnešní logo ČVS; rozhodcovský znak a úbor; logo Český volejbal

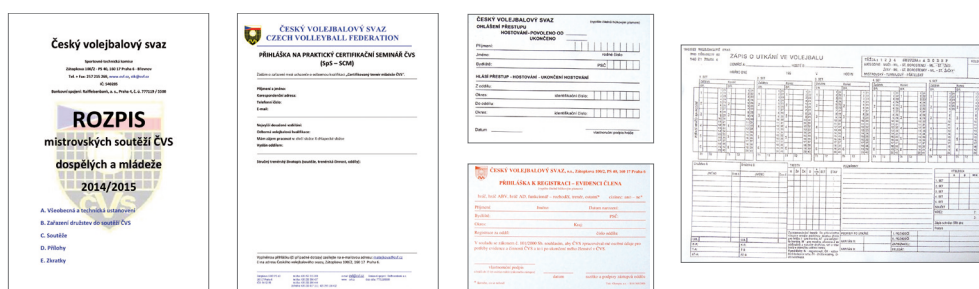
Další „loga“, nebo spíše jen jednorázové symboly, vznikaly na různé publikace k volejbalovým výročím, akcidenční tiskoviny a podobně. Většinou je hlavním motivem silueta smečujícího volejbalisty; výjimku tvoří např. grafický symbol z publikace 60 let organizovaného volejbalu. Do závěru této publikace autoři použili volejbalový piktogram

z olympijských her v Mexiku v roce 1968, který doplňuje větší výroční znak, tvořený míčem a sítí a vytištěný na první stránce publikace.

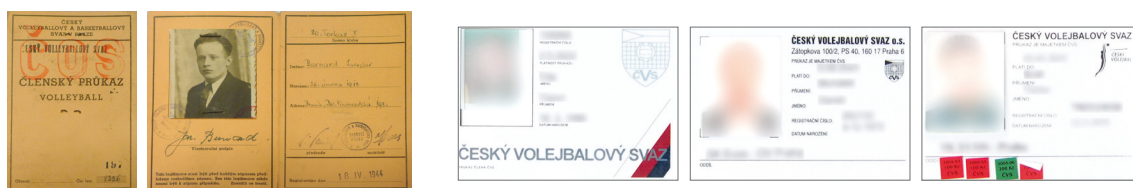
Obr. 10. Další volejbalové symboly ČVS: informační bulletin 1961; soutěžní řád 1971; program sportovní přípravy 1979; 60 let organizovaného volejbalu 1981 (logo a doplňkový symbol)

Každodenní provozní materiály ČVS jsou většinou označeny logem, stejně tak registrační karta hráče a některé verze zápisu z utkání. Logem v rohu nebo vycentrovaným na pozadí ale na těchto výstupech „vizuální styl“ končí; materiály např. často vůbec nesdílejí písmo (a pokud ano, je to jedno z výchozích písem z Wordu Calibri či Times New Roman).

Obr. 11. Rozpis soutěží ČVS, pozvánka na seminář, registrační karty a zápis z utkání

Základní forma průkazu hráče potkala v průběhu let podobné změny jako např. občanské průkazy: zatímco před sedmdesáti lety šlo o rozkládací „knížечku“, dnes se používají jednostranné, zalaminované kartičky, jejichž vizuální stránka svědčí o nepříliš odborném použití některého základního textového procesoru; v uspěchaném režimu vytváření nových registrací je však podobná cesta tou nejjednodušší a nejrychlejší.

Obr. 12. Průkaz hráče ČVS: otevírací z roku 1944; současné, jednostránkové verze

2.1.3 Krajské volejbalové svazy

Český volejbalový svaz zastřešuje lokální, krajské svazy (KVS). Některé krajské svazy používají pouze logo ČVS (např. Královéhradecký, Jihočeský) – jiné mají navíc i logo vlastní. Souvisí to i s tím, jestli mají internetové stránky, či komunikují pouze přes svou sekci na webu ČVS – vlastní internetová prezentace vyžaduje už z principu nějaký vizuální objekt, umístěný nejčastěji v levém horním rohu stránky, a tak se zde nabízí právě tvorba vlastního loga.

Tato loga jsou většinou vytvořena přímo místními volejbalovými funkcionáři – např. moravskoslezské logo vytvořil správce webu na základě návrhu místního předsednictva – a zobrazují míče, sítě, smečující hráče. Zřídka jsou i inspirována lokálním motivem. Mezi taková patří loga Jihomoravského (vychází z loga celého kraje) a Pražského svazu.

Posledně zmíněný svaz (do jehož stanovených materiálů patří i vlastní vizitky, dopisní papíry a diplomy) má v logu symbol Pražského hradu, původně nakreslený v roce 2005; o rok později pak po spolupráci předsednictva svazu s návrhářem Michalem Šanderou do návrhu přibyla ještě vlnovka, symbolizující čáry volejbalového hřiště, síť a tvary volejbalového míče Gala.

Obr. 13. Loga krajských volejbalových svazů; vizitka pražského KVS

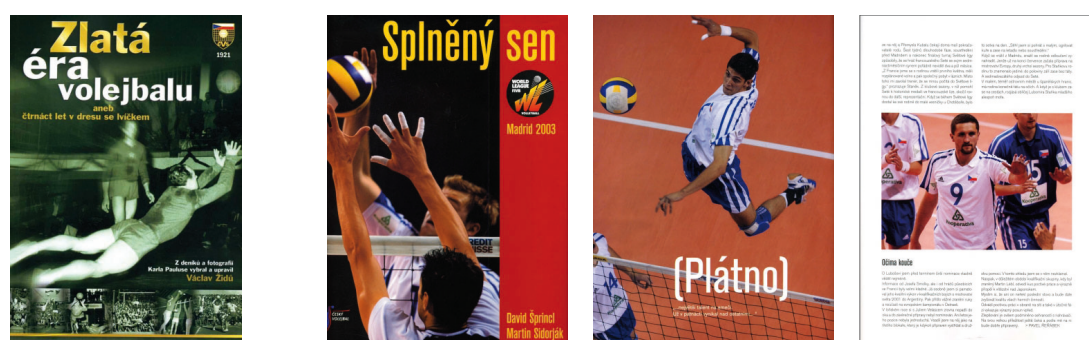
2.1.4 Příležitostné publikace

Jednou z relativně běžných věcí se pro Český volejbalový svaz stalo vydávání almanachů k výročí „x“ let českého volejbalu (mimosvazovým protějškem jsou lokální kroniky mapující historii v krajích, městech, tělocvičných jednotách). Tyto publikace vycházejí každých několik (5–10) let a plní účely bilanční, archivační, vzpomínkové atd. Většinou obsahují rozhovory s významnými osobnostmi, reflexi nad uplynulým volejbalovým obdobím a pohled do budoucnosti sportu. Jsou to publikace slavnostní, čemuž odpovídá i jejich úprava, v čele s obálkou.

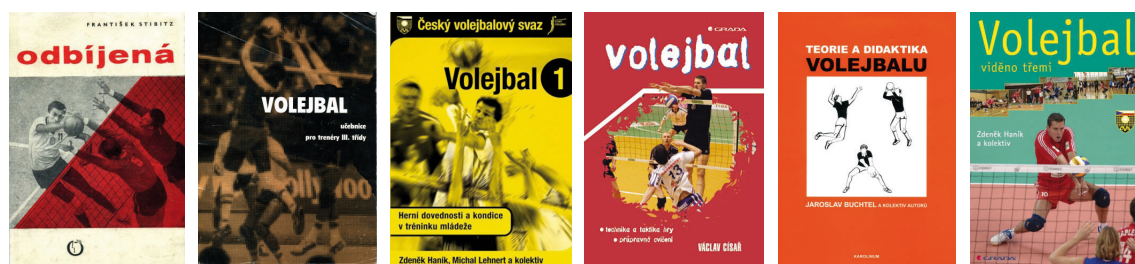
Obr. 14. Výroční publikace ČVS: 1966, 1971, 1981, 2006 a 2011

Slavnostních publikací vzniklo pod záštitou Českého volejbalového svazu více. Jako příklad dobře zpracované vzpomínkové knihy uvedu publikaci „Splněný sen“, pojednávající o první české účasti ve volejbalové Světové lize v roce 2003, která skončila nečekaným úspěchem – česká reprezentace se umístila na třetím místě²⁴. Tento typ publikací často staví na kvalitních a silných fotografiích; Splněný sen tuto přednost má a doplňuje jí na některých stranách zajímavě typograficky řešeným představením českých hráčů a jejich volejbalových přezdívek.

Obr. 15. Zlatá éra volejbalu, 2009; Splněný sen (obálka a vnitřní úprava), 2003

Nelze opomíjet ani zcela opačný typ publikací, než slavnostní a vzpomínkové: těmi jsou „každodenní“ metodické příručky, tréninkové plány, pravidla. I v této kategorii najdeme zajímavě zpracované knihy, vesměs se ale jedná spíše o obálku než o vnitřní úpravu.

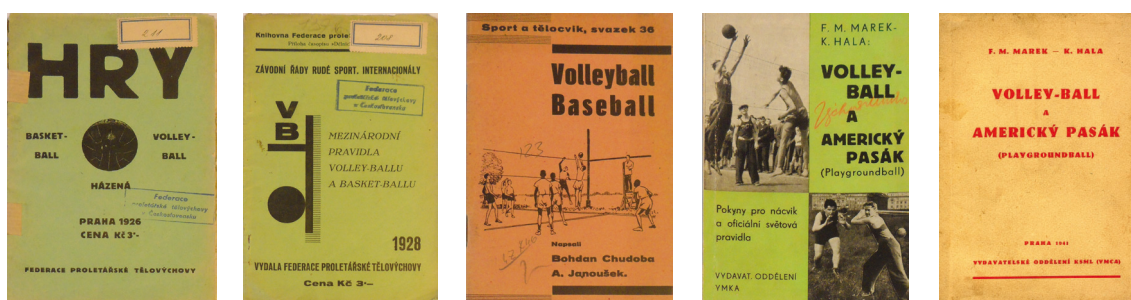

Obr. 16. Vybrané metodické publikace z let 1968, 1996, 2004, 2005, 2006 a 2008

24 V roce 2003 hrálo Světovou ligu 16 nejlepších národních týmů světa; loňského (2014) ročníku se účastnilo zemí 28

2.1.5 Pravidla

Úplně první zmínka o volejbalu, jenž se mi povedla dohledat, jsou pravidla z roku 1926, vydaná Federací proletářské tělovýchovy. Jedná se o jednoduchou příručku, stanovující a vysvětlující také pravidla basketbalu (volejbalový svaz byl tehdy ještě spojen se svazem basketbalovým).

Obr. 17. Pravidla volejbalu z let 1926, 1928, 1931, 1935 a 1941

Pravidla představují zajímavý prostředek k porovnávání vizuálních tendencí dané doby: nejen, že jakožto jednoduchá, účelná publikace, zřídka kdy si tvořící umělecké ambice, reflektuje dobové grafické postupy a trendy, ale také má schopnost srovnávat se s předchozími a následujícími iteracemi. Volejbalová pravidla se měnila často, a tak se mi i mezi dochovanými exempláři v archivu podařilo najít řadu verzí od dvacátých let až po dnešek. Existence novějšího fyzického vydání pravidel, než to z roku 2001, mi není známa; volejbalový svaz místo toho umísťuje pravidla v elektronické podobě na svůj web.

Obr. 18. Pravidla volejbalu z let 1944, 1959, 1977, 1989 a 2001

2.1.6 Periodika

Český volejbalový svaz vydával v uplynulých desetiletích několik periodicky vycházejících časopisů, zpravodajů, věstníků apod. Nejstarší z těch „větších“ byl časopis Odbíjená, vycházející cca. před 50 lety. Přinášel informace ze světa volejbalu, reportáže z mistrovství či rozhovory a reflexe nad organizací místních turnajů.

Další médium pro předávání informací a novinek z volejbalu široké veřejnosti i mezi volejbalovými funkcionáři byly zpravodaje ČVS (nesoucí název „Volejbal“) – periodikum,

kteřé bylo vícekrát zrušeno a znovu obnoveno. Nejdelší nepřetržitě období zažil Volejbal v letech 1973–1989. Vnitřní úprava zahrnuje na psacím stroji psané články, proložené občasnou fotografií či logem soutěže. Většinu obálek Volejbalu považuji za zdařilé (obálky zůstávaly celý rok stejné, poté se měnila barva hlavního motivu).

Obr. 19. Mění se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 1979, 1981, 1987, 1988, 1989

Po rozdělení Československa si vedení nového svazu (nyní ČVS místo ČSFV) vytklo jako jeden z hlavních cílů toto periodikum obnovit. To se mu povedlo ve spolupráci s Asociací malých sportů, a tak Volejbal opět vycházel (1994–1996), protentokrát jako plnohodnotný časopis s barevnými fotografiemi a odpovídající grafickou úpravou. V období 1997–2006 už časopis Volejbal v této podobě neexistoval a ČVS opět přešel na jednodušší zpravodaj.

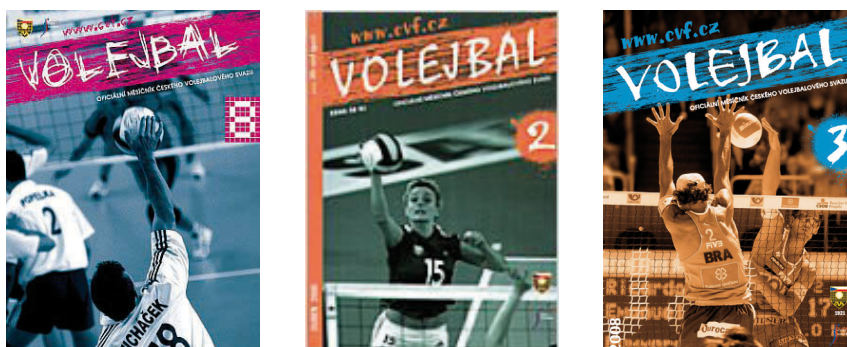
Obr. 20. Mění se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 1994–1996, 1997, 2001

Ani tato podoba zpravodaje však nebyla pro svaz finančně únosná, navíc v té době docházelo k velkému rozvoji internetu, a tak vzniklé zdroje byly přesunuty právě tam – do rozvoje webu ČVS. Svaz se přesto ještě jednou (zatím) pokusil tištěný Volejbal obnovit, a to v roce 2008 v podobě nového časopisu, který vycházel jako měsíčník po dobu dvou let a přinášel nejen informace čistě volejbalové, ale také „life-stylové“. Zatím nejnovější verze Volejbalu na titulní stránce spoléhala na tónovanou fotografii, „potrhanou“ hlavičku a ručně psané písmo. Před spuštěním Volejbalu z roku 2008 ho autoři charakterizovali takto:

„Nebude to ani věstník, ani zpravodaj – ale měsíčník, který se vynasnaží zachytit volejbalový život v jeho celé šíři i hloubce, tudíž od informací o reprezentacích a extraligách po informace o činnosti oddílů, krajských volejbalových svazů. Od informací o současných našich i světových nejlepších hráčích a hráčkách po připomínky minulých událostí

a jejich aktérů, které přinesly slávu a proslulost našemu volejbalu v minulosti. Od informací o šestkovém volejbalu přes beachvolejbal až po všechny ty ostatní formy volejbalu, pěstované u nás i jinde ve světě. A k tomu všemu mnoho dalších informací ze všech sfér moderního života.“²⁵

To je obsah, který by si jistě své čtenáře našel i dnes – doufejme tedy, že toto nebyl poslední český pokus o volejbalový časopis.

Obr. 21. Mění se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 2008–2009

2.1.7 Další vizuální materiály ČVS

Zajímavým historickým artefaktem jsou instrukční plakáty z šedesátých let; jedinou reprodukci jsem však dohledal v publikaci ke 45. výročí českého volejbalu. Tyto plakáty, graficky upravené O. Kopeckým, byly v té době v existenci čtyři: „Smeč“, „Podání a jeho příjem“, „Hrajeme odbíjenou“ a všeobecný plakát „Odbíjená“.

Malá skládací brožura „Nenechte zahálet volejbalová hřiště“ z roku 1977 zase kreslenou formou ukazuje všechny možné využití venkovních kurtů, od několika variant volejbalu, přes badminton a basketbal až po kuželky či kriket.

Obr. 22. Instrukční plakát „Smeč“ z šedesátých let; Brožura „Nenechte zahálet volejbalová hřiště“ z roku 1977; plakát kvalifikace MS 2002

25 Nový časopis „Volejbal“ na cestě k vám!, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=3082>, 19. 1. 2015

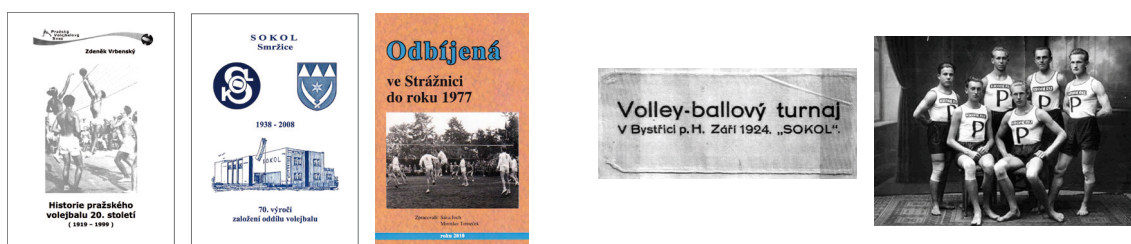
Volejbal se u nás dočkal i řady poštovních známek (celkem 8), obyčejně jako součást sportovních emisí při příležitosti mezinárodních turnajů, olympiád apod. První taková známka byla vydána v roce 1953, další následovala o pět let později jako doplněk mistrovství Evropy, dále v roce 1964 k letním olympijským hrám v Tokiu a k dalším patří ještě například známka vydaná v roce 1966 s tematikou MS v ČSSR. Zatím poslední známka vyšla v roce 2011 u příležitosti mistrovství Evropy mužů v Karlových Varech a Praze. Pošty v těchto městech také v průběhu šampionátu používaly příležitostní razítka s legendami českého volejbalu²⁶.

Obr. 23. Volejbalové známky: 1953, 1964, 2001 a 2011; příležitostné razítko ME 2011

2.1.8 Lokální publikace

Volejbal je v České republice sport s obrovskou tradicí, a tak není divu, že máme často možnost setkat se s jeho legendami – na turnajích, v kronikách, v záznamech místních klubů. Další možností jsou publikace, vzpomínající historii volejbalu v daném místě (tyto nejsou zastřešeny Českým volejbalovým svazem). Takové publikace zahrnují „80 let proštějovského volejbalu“, „Historie pražského volejbalu 20. století“, „Jablonecký volejbal 1946–1996“ či „Sokol Smržice 1938–2008“.

Obr. 24. Výběr lokálních publikací; vizuální ukázky z Volejbalových vzpomínek Jaroslava Kozlíka

26 Volejbal ve filatelii: od odborářské rekreace po mistrovství Evropy, iDNES.cz, http://sport.idnes.cz/volejbal-ve-filatelii-od-odborarske-rekreace-po-mistrovstvi-evropy-11m-/volejbal.aspx?c=A110831_155453_volejbal_ber, 20. 1. 2015

2.2 PROFESIONÁLNÍ VOLEJBALOVÉ KLUBY

Běžný fanoušek volejbalu se s vizuální stránkou tohoto sportu nesetkává přes dokumenty či web Českého volejbalového svazu, ale nejčastěji přes komunikaci svého oblíbeného klubu. Může jít o plakáty, klubové časopisy, kalendáře, pozvánky na zápasy, upoutávky v novinách apod.; přesto se domnívám, že největší podíl na dnešní komunikaci klubů s fanoušky mají klubové stránky na facebooku. Ty jsou dostupné zdarma, dají se rychle vytvořit i nenásilně spravovat; představují tak ideální prostředí pro komunikaci klubu, jeho hráčů a fanoušků. Tým se může rozhodnout, jaký styl komunikace zvolí, jak často bude vytvářet obsah, jestli odhalí nějaké zajímavosti ze zákulisí apod. Toto téma však přenechám studentům marketingu a zaměřím se spíše na „tradičnější“ formy vizuální prezentace vybraných klubů.

Většinu informací v této kapitole jsem získal z dotazníků, rozeslaných mužským a ženským extraligovým týmům, z jejich internetových stránek a z archivu Historického muzea při Národním muzeu ČR.

2.2.1 VK Jihostroj České Budějovice

Na české poměry velkoklub z Českých Budějovic se pravidelně umisťuje na špičce nejvyšší české soutěže mužů – UNIQA Extralize – a pokouší se prorazit i v mezinárodní Lize mistrů. Z této pozice vyplývá i profesionalita vizuálních výstupů Jihostroje.

Logo tohoto klubu obsahuje (kromě volejbalového míče, názvu klubu a znaku města) také logo velešínské firmy Jihostroj – hlavního sponzora klubu. Do doby příchodu nového prezidenta klubu volejbalisté používali jako logo pouze logo Jihostroje – firmy. Hlavní cíl nového vedení byl jasně dát najevo, že Jihostroj hraje volejbal; v té době šlo o radikální (a fanoušky dobře přijatou) změnu. Jihostroj Velešín je pro klub velmi důležitým partnerem a úzce s ním spolupracuje při tvorbě loga, maskotů apod.

Na vytváření vizuálních materiálů klub úzce spolupracuje s místní reklamní agenturou Trima. Ve městě jsou nejvíce vidět velké fotografie hráčů na plášti českobudějovické Sportovní haly, vždy v jiném stylu (např. loňská série Heroes). Kromě toho klub v minulosti vydatně využíval zápasových plakátů; dnes již z tištěných upoutávek na utkání zůstaly jen kartičky s termíny zápasů a především oznámení v regionálním tisku, kde se fanoušci Jihostroje naučili hledat informace. Mladé fanoušky klub láká a komunikuje s nimi poměrně rozsáhle přes sociální síť (Facebook, Twitter, Instagram, videa na Google+). Podobně aktivní je Jihostroj i na svých internetových stránkách, na které vytváří obsah trenéři, vedení klubu i dvorní reklamní agentura.

Nejvíce viditelnými jsou pro fanoušky dresy týmu. I zde je ze strany Jihostroje snaha o barevné sjednocení s logem. Českobudějovický klub vlastní sady dresů pro domácí extraligu a pro Ligu mistrů – tam je např. nařízena zelená barva dresu pro post libera.

Obr. 25. VK Jihostroj ČB: logo, dresy, tapeta na plochu počítače a web

2.2.2 SK Volejbal Ústí nad Labem

Ústecký volejbalový klub používá od roku 2003 externě vytvořené logo, vycházející z místní symboliky – městského znaku a tradičních sportovních barev (používaných mimo jiné také ústeckými hokejisty). Klub je velice aktivní ve své propagaci: používá plakáty na zápasy, letáky na nábor mládeže, reklamní desku u sportovní haly, reklamy v rádiu a kartičky s profily hráčů. Mezi další tištěné materiály patří zápasové programy, každoroční brožury či volné vstupenky na domácí utkání.

Vizuální identitu týmu dále tvoří sjednocený autobus, hráčské vybavení (tejpy, teplákové soupravy a ostatní klubové oblečení) a v minulosti i produkty ve spolupráci s fanshopem (klubové šály, minidresíky, mýdla, náušnice, masážní emulze, repliky dresů). Součástí vizuálních výstupů je z velké části práce s mládeží – např. vlastní volejbalové turnaje Minicup a Minibeachcup.

Dresy jsou aktualizovány každý rok; neměnné prvky tvoří loga klubu a hlavních partnerů (jejichž loga se objevují také v brožurách, v programech, na plakátech nebo na dresu moderátora zápasů) a týmová žluto-modrá barevnost. Internetové stránky má na starosti sportovní manažer.

Obr. 26. VK Ústí n. L.: logo, plakát, kartička, šála, volná vstupenka, dres a minidres

2.2.3 VK Ostrava

Logo a jeho barvy vycházejí ze symboliky firmy DHL, bývalého sponzora klubu. I po odchodu DHL zůstalo logo a jeho barvy stejné, změnil se jen název klubu.

Ostravský klub používá pro propagační účely zápasové plakáty a bulletiny, spoty v rádiu a vstupenky (včetně volných a sezónních). Vizuální podobu má na starosti Adam Záhorský, hráč týmu mužů a student umělecké fakulty Ostravské univerzity. Identita se dále promítá i do vizitek.

Dresy se každoročně mění a aktualizují a respektují barvy generálního sponzora. Letos je na nich i nový týmový pokřik „Hury bury“, doplněný o ostravské vykřičníky (ty jsou i hlavním grafickým motivem na přední straně dresů).

Obr. 27. VK Ostrava: logo, plakát, dres, vstupenky a zápasový bulletin

2.2.4 VolleyTeam ČZU Praha

Jediný pražský mužský extraligový tým, hrající pod hlavičkou České zemědělské univerzity, staví již od roku 1990 na svém logu, které postupně upravuje k modernímu vzhledu. Jeho základem je volejbalový míč a světle modrá barva.

VolleyTeam ČZU má přes 300 členů a obsahuje všechny mládežnické kategorie. Identita klubu je vidět ve všech těchto kategoriích a je vnímána především sponzorskými joggingovými soupravami a oblečením s logem klubu (trika, ponožky, batohy, tašky, nákolienky).

Klub používá především inzerce na mateřské univerzitě, letáky, bulletiny a příspěvky v novinách městské části. Vizuální stránku upravuje klub každý rok podle nových trendů; světlemodré dresy vycházejí z hlavní barvy loga a druhá zeleno-žlutá barevná kombinace odkazuje na barvy univerzity.

Obr. 28. VolleyTeam ČZU: logo, pozvánka na zápas, dvě varianty dresů

2.2.5 Volejbal Brno

Brněnský klub používá ve svých vizuálních materiálech velmi výrazně žlutou, modrou a černou barvu. Tvorbu loga, vizuální identity a webu vytvořila českobudějovická agentura Chilli Production, která také spolupracuje s Českým volejbalovým svazem na produkci mezinárodních turnajů.

Základ loga tvoří písmeno „j“ stylizované do postavy smečujícího volejbalisty. Tento motiv je použit také na dresech a ostatních týmových materiálech.

Obr. 29. Volejbal Brno: logo a dresy

Volejbal Brno má za sebou po vizuální stránce jednu velmi zajímavou kapitolu. V devadesátých letech, když se družstvo jmenovalo Schenk Volleyball, se o vizuální stránku starala reklamní agentura Schenk. Právě tato agentura vydávala klubový časopis „Club“, upravený grafikem Janem Rajlichem. Ten o procesu jeho navrhování říká toto:

„Pro tento časopis jsem navrhl v roce 1994 hlavičku ze speciálně zkonstruované současné podoby statické antikvy a základní styl úpravy prvních dvou čísel. Časopis měl na jedné straně vytvářet dojem ‚podnikatelské‘ exkluzivity a serióznosti, na druhé straně nebyl uzavřen i extrémnějším pohledům na design. Proto jsem pracoval hodně s prázdnou plochou, velkými iniciálami, velmi krátkými texty a kontrastem malých a celostránkových fotografií.“²⁷

27 RAJLICH J., Typografie přelomu tisíciletí, Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TEXu, Československé sdružení uživatelů TEXu, Brno, 1998, ISSN 1211-6661, r. 8, č. 3–4, str. 133

Periodikum sportovního oddílu takového formátu je nejspíše celosvětovou raritou – na první pohled působí více jako časopis o umění, než o sportovním klubu. Stejně tak byly jednotně zpracovávány i redakční klubové materiály a ostatní příspěvky (přinejmenším byly sázeny stejným písmem Weidemann). Časopis měl dokázat, že není třeba zaplnit firemní magazín do posledního volného místečka.

Obr. 30. Časopis Club: obálka a vnitřní úprava

Dalším cílem bylo spojení klubu s kulturou, podle filozofie, že podobně jako právě kultura, i sport je duchovní nadstavbou celé společnosti. Časopis tak měl přinášet nejen novinky z volejbalu, ale také informovat o sportovním, kulturním a společenském dění v Brně a na jihu Moravy.

Pro tento účel zahájilo vedení klubu spolupráci s předními světovými grafiky, kteří se podíleli na tvorbě propagačních materiálů. Po Brně se pak objevovaly plakáty od špičkových grafiků, poutající na sportovní události – naprosto ojedinělá praktika i v mezinárodním kontextu. Celá série byla od začátku koncipována jako doprovodná akce 16. mezinárodního bienále grafického designu v Brně (1994).

Obr. 31. Grafici pro Schenk Volleyball: J. Rajlich 2x, S. Fukuda, K. Cato, A. Logvin

Tato série plakátů byla ve své době známá po celém světě a do svých sbírek jí zařadila Moravská galerie v Brně. Pro další sezonu se již vedení klubu rozhodlo jít zcela opačnou cestou: po renomovaných graficích dostaly šanci na vyjádření volejbalu malé děti. Více než osmdesát dětí pak přeneslo svoje představy na papír během letního tábora.

2.2.6 SK UP Olomouc

Jako zástupce ženské extraligy uvádím klub, hrající pod hlavičkou Univerzity Palackého v Olomouci. Jeho vizuální komunikace vychází z podkladů a logotypu právě univerzity a na propagaci používá plakáty, vylepené po městě, a předzápasové bulletiny.

Do dalších jednotných materiálů patří dresy (pracující také s modrou a oranžovou barvou z loga), rozsviřovací trika a dodávky pro dojíždění na zápasy (polepené znakem klubu a sponzorskými logy).

Obr. 32. SK UP Olomouc: logo a dresy

2.2.7 Ostatní extraligové kluby

Pro úplnost této kapitoly uvádím i loga všech mužských extraligových týmů; nemám však dostatečné množství informací o jejich propagačních aktivitách pro větší prezentaci daných vizuálních identit.

Obr. 33. Loga klubů mužské volejbalové extraligy

2.2.8 Nymburské svině

Nymburský klub nepatří mezi extraligové týmy. Zařazuji ho zde ale kvůli jeho zajímavé a kontroverzní vizuální identitě, kterou vytvořila v roce 2013 Lada Licková jako bakalářskou práci v rámci ateliéru Vizuální design na Fakultě umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

První krok autorka učinila ve vymyšlení (pomocí ankety a názorů hráčů, trenérů a fanoušků) chytlavé a důrazné přezdívky klubu: Nymburské svině (projekt se jinak jmenuje Centrum sportu Nymburk). Nelítostný název, který ale odsouhlasil jak klub, tak město, které na fungování projektu přispívá finance, vyvolal očekávanou vlnu kontroverze. Jeden z rodičů hráče žákovského družstva považuje název za prvoplánově vulgární: „(...) *Jestli je tady někdo svině, ať se přihlásí, já tedy nejsem.*“²⁸ Jiní rodiče hráčů a hráček mládežnických týmů zase nechtějí, aby byly městské dotace na volejbal spojovány s tímto názvem.

Podle autorky jsme již však dnes na určitou míru vulgarity zvyklí, a ona tak doufá, že s procesem přijímání přezdívky přijde doba, kdy se výraz bude užívat bez jakýchkoliv vedlejších významů.

Mezi prvky vizuální identity, zpracované autorkou, patří logo, kšiltovka, trika, připínací placky, nálepky, programy zápasů či sportovní láhve.

Obr. 34. Nymburské svině: logo, program zápasu, připínací placky, triko

2.3 SOUTĚŽE A TURNAJE

Další pohled na volejbal můžeme vyzorovat u soutěží a turnajů. Ze soutěží mám na mysli především ty amatérské, protože ty jsou aktivnímu volejbalovému publiku nejvíce na očích. Nejvyšší soutěž, UNIQA Extraliga, má logo vytvořené ve stylu amerických národních lig – červenomodrý symbol se siluetou sportovce.

2.3.1 Amatérská volejbalová liga

Největší amatérská volejbalová soutěž ve volejbale u nás, Amatérská volejbalová liga (AVL), se dnes hraje v 11 městech po celé republice, začala však jako série turnajů pro neregistrované hráče v Chomutově v roce 1995. Zájem o tyto turnaje byl takový, že se hlavní organizátor, Saša Mráz, rozhodl pořádat pravidelné soutěže. Během let pak AVL expandovala do Prahy, Liberce, Brna a dalších měst. V roce 2001 soutěž podepsala smlouvu s dodavatelem značky Mizuno a dodnes tak nese název „Mizuno Amatérská volejbalová liga“.

28 „Jestli z vás je tady někdo svině, já to nejsem,“ řekl rodič, Deník.cz, http://nymbursky.denik.cz/zpravy_region/jestli-z-vas-je-tady-nekdo-svine-ja-to-nejsem-rekl-rodic-20131107.html, 21. 1. 2015

Ve svých začátcích měla AVL v logu datla – soutěž se hrála o pohár Franty Datla, což byla organizátory stvořená fiktivní postava, která do Chomutova v roce 1895 přivezla volejbal. O sto let později se pak konal první AVL turnaj.

Toto logo – o kterém organizáři cítili, že nutně potřebuje změnu – v roce 2012 nahradil nový systém liberecké agentury SM Works (jejíž majitel hraje libereckou odnož soutěže), společně s kompletně přepracovanými internetovými stránkami soutěže. Ty nyní kladou největší důraz na samotného hráče a prezentují přehledně rozpis jednotlivých turnajů, novinky ze světa amatérského volejbalu i lifestylové typy. Nejkomplikovanější součástí webu je výsledkový servis; turnaje se hrají většinou celý den a na více hřištích, a tak je časově náročné všechny týmy zkoordinovat do jednoho rozpisu. SM Works vytvořili systém, který toto obstarává za organizátory.

Obr. 35. AVL: logo před rokem 2012, nové logo, ukázky komunikace, trika

Cílem nového loga byla schopnost i ve zkratce („AVL“) charakterizovat volejbalovou soutěž. Vytváření loga neprobíhalo v izolaci: bylo jasné, že liga potřebuje celou vizuální identitu. Autoři na svém webu popisují výsledné logo takto:

„Naše společné úsilí vyústilo v hravou a barevnou variantu, která pomocí různých barevných přechodů dovoluje přizpůsobovat se potřebám organizátorů AVLky. Díky tomu se do loga promítá zábava a radost, což výstižně charakterizuje i samotnou AVLku – lidé tam chodí za zábavou a pro radost ze hry. Při praktickém využití (na tričkách, plakátech, apod.) je logotyp rozvíjen kruhy, které symbolizují „rozuteklé“ volejbalové míče, dále siluetami volejbalistů a v neposlední řadě charakteristickým fontem Anja Eliane.“²⁹

Zmíněné písmo pak slouží k vytváření krátkých sloganů v rámci celé identity, která je tak svěží, čistá a odlehčená. K tomu slouží i nově možnost psát zkratku soutěže tak, jak jí většina hráčů vyslovuje: AVlka, do AVLky apod. Organizátoři se pak nezastavili u volejbalových turnajů a organizují mimo jiné i běžecké události, které probíhají také pod vizuální identitou AVLky.

29 Případovka k Amatérské volejbalové lize (AVLka), SMWORKS, <http://www.smworks.cz/clanky/detail-pripadova-studie-amaterska-volejbalova-liga-92/>, 21. 1. 2015

2.3.2 Minivolejbal v barvách

Speciální varianta volejbalu pro děti je barevný minivolejbal/minivolejbal v barvách, jenž umožňuje věnovat se tomuto sportu i dětem mladšího školního věku. Odlíšné barvy určují stupeň náročnosti dané úrovně – existující varianty zahrnují minivolejbal žlutý, oranžový, červený, zelený a modrý. V minivolejbalu pořádá Český volejbalový svaz regionální i celostátní turnaje a k nim patří i „barevné“ logo.

Pozvánky na turnaje mají na starosti místní volejbalové subjekty. Mezi jejich vizuální úpravou pak může být velký kvalitativní i koncepční rozdíl. Zde vidím, na jinak velmi dobře zorganizované (a nové) akci, nevyužitý potenciál sjednocení vizuálních výstupů, a to zrovna u tématu, které k tomu z principu vybízí – domnívám se, že takové sjednocení by popularitě minivolejbalu u dětí jistou měrou pomohlo.

Obr. 36. Minivolejbal v barvách: logo, triko, pozvánky na akce a pravidla

2.3.3 Volejbalová Dřevěnice

Volejbalová Dřevěnice je největší a nejprestižnější každoroční antukový volejbalový turnaj v České republice, kam se sjíždějí bývalí, současní i budoucí reprezentanti i amatérští hráči. Odehrává se po dobu dvou srpnových víkendů za účasti České televize a velké části českých volejbalových osobností.

Je to turnaj s obrovskou tradicí a má za sebou každoroční vydávání programů, zapisování do kronik a podobných aktivit; během let dokonce vzniklo několik „hymen“ a oslavných písní. Programy samy o sobě, tak jako např. pravidla volejbalu v jedné z předchozích kapitol, jsou schopny ukázat rozdíly ve vizuální prezentaci turnaje v průběhu času. V tomto případě dokazují trend (který není vlastní jen volejbalu, ale téměř všem oblastem produkce čehokoliv vizuálního na amatérštější úrovni) sestupné kvality s nástupem lehce dostupných textových procesorů na osobních počítačích; z až téměř umělecky zpracovaných publikací se tak turnaj na přelomu tisíciletí nebezpečně přiblížil k průměrnému „wordovskému“ výstupu; ani v posledních letech se nepodařilo navrátit k podobě desítky let starých programů.

Obr. 37. Program Volejbalové Dřevěnice: 1973, 1978, 1983, 1995, 2004, 2014

2.4 BEACHVOLEJBAL

Menší, ale nezanedbatelnou část volejbalu představuje beachvolejbal. Tento sport, hraný v týmech dvou hráčů na pískovém, o metr menším hřišti, vznikl v USA již ve dvacátých letech minulého století. Popularitu ale nabíral až v letech šedesátých a osmdesátých; první Světová série (nejvyšší mezinárodní beachvolejbalová soutěž) odstartovala v roce 1989. Dnes je beachvolejbal jeden z geograficky nejrozšířenějších sportů a i u nás je rekreačně i závodně velmi oblíbený. Beachvolejbal je přístupnější sport než šestkový – na hru je potřeba třikrát méně hráčů, míč je měkčí a na povrch se snadno dopadá.

Česká republika patří v tomto sportu k úspěšným zemím: v devadesátých letech získaly naše dvojice (mužů i žen) tituly mistrů Evropy, v posledních letech máme především v ženské kategorii několik velmi úspěšných dvojic.

Beachvolejbal je sám o sobě velké téma; především z marketingového pohledu by stálo za to napsat o něm celou práci. Pro účel této mé však postačí tento krátký úvod s ukázkami log, které se v tomto sportu objevují.

Stejně tak jako samotná hra, beachvolejbalová vizuální komunikace má oproti klasickému volejbalu svá specifika. Je to hra dvojic, z čehož vyplývá zvýšená zodpovědnost jednotlivce ve hře – tento fakt také umožňuje na plakátech, v propagaci a obecně v „beachové“ kultuře více prosazovat hvězdy sportu – a marketingově je využívat. Z principu prostředí – plážový písek – je beachvolejbal vnímán jako mladší, více dynamický a „cool“ sport. Umožňuje také organizovat uvolněné venkovní turnaje, stylizované do plážových tématik. Tuto polohu také používají některá beachvolejbalová centra.

Obr. 38. Ukázky log beachvolejbalových subjektů

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3. REDESIGN ČVS

Volejbal je u nás sport s obrovskou tradicí. Český volejbalový svaz měl historicky koncepčně silné logo, ale adekvátní vizuální styl mu chybí, stejně tak jako moderní a dobře strukturované internetové stránky.

Pokud chce ČVS rozvíjet svoje aktivity podobným tempem jako doposud a přitahovat nové fanoušky a hráče volejbalu v konkurenci ostatních sportů, musí dát najevo hrdost na svůj sport a jeho tradici, ukázat na něj silný názor a prezentovat ho při každé příležitosti pomocí moderního vizuálního stylu a webu. Tato práce přináší jedno z možných řešení.

Při vytváření identity jsem si stanovil tyto cíle:

- Sjednotit vnější a vnitřní vizuální komunikaci ČVS a definovat základní prezentační pravidla
- Vizuálně zastřešit krajské volejbalové svazy, čímž vynikne jejich příslušnost k ČVS
- Vytvořit adekvátní, zajímavý a přitažlivý vizuální systém, který odpovídá charakteristikám volejbalu v českém národním kontextu
- Umožnit tvorbu škály materiálů – od moderních, vizuálně přitažlivých pro potenciální mladé hráče až po slavnostní, tradičnější aplikace, respektující historii ČVS

Samotný Český volejbalový svaz by měl jasně dávat najevo své hodnoty a hodnoty volejbalu; měl by být:

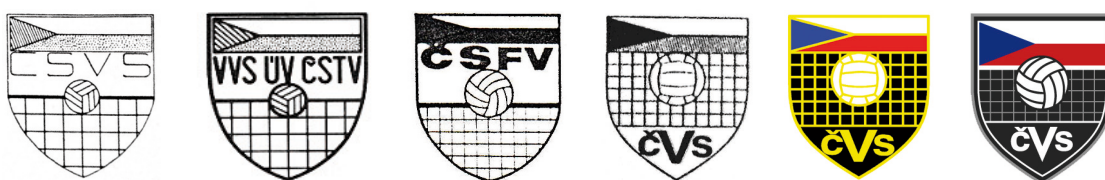
- Tradiční
- „Tělovýchovný“
- Přesný
- Čistý
- Sebevědomý

3.1 LOGO ČESKÉHO VOLEJBALOVÉHO SVAZU

3.1.1 Redesign loga ČVS

Ačkoli dnes funguje nespočet vizuálních stylů založených na silném vizuálním systému a potlačujících úlohu samotného loga, u velké instituce podobné sportovnímu svazu je kvalitní logo stěžejní – odvíjí se od něj celá vizuální komunikace na všech svazových materiálech a často je používáno i samostatně. Stejně tak musí být logo schopné odprezentovat zbytek vizuální identity v jednoduchém symbolu, použitelném i na materiálech cizích subjektů.

Při své práci jsem vycházel z historických verzí loga ČVS, jehož tvarosloví se během let příliš neměnilo. Díky tomu má nyní volejbalový svaz v logu tradici silného konceptu, se kterým je ale nutné pracovat adekvátně k dnešním požadavkům. Na jaře tohoto roku, cca v půlce tvorby této práce, přišel Český volejbalový svaz s nově aktualizovaným logem, které zatím používá především na své facebookové stránce.

Obr. 39. Logo Českého volejbalového svazu: 1971, 1988, 1991, 1996, 2004, 2015

Jsem toho názoru, že ČVS by do svého loga měl zasáhnout více. Nové logo z roku 2015 je sice aktualizovanou, modernější verzí těch předchozích, je ale v některých oblastech i krokem zpátky – působí nyní jako kompozice několika prvků v různých stylech, poskládaných do původního erbu. Kompaktnost (a ujišťující, „tradiční“ klid) předchozí varianty se vytratila.

Hledal jsem proto novou stylizaci ikonických prvků z původních log: volejbalová síť, míč, vlajka, erb a zkratka ČVS. Stejně tak jsem nejprve nechtěl ztratit světle-tmavou barevnost.

Obr. 40. Hlavní koncepty při tvorbě nového ČVS

Ve výsledku jsem se od původního tvaru odchýlil docela významně. Zachoval jsem však ikonický erb, síť i míč a posadil jsem je do dynamičtější kompozice. Jeden z problémů, které jsem řešil, bylo zakomponování národní symboliky do nového loga – tu jsem vyjádřil v logu barevností. Výsledkem je moderní, čisté logo, respektující tradici ČVS.

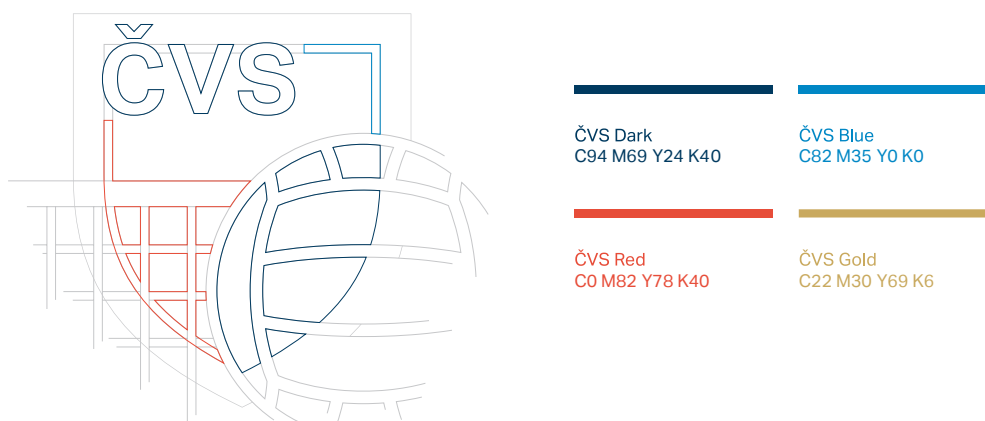
Obr. 41. Návrh nového loga Českého volejbalového svazu

Nové logo má několik verzí: základní, tvarově zjednodušenou pro použití v malých velikostech (pod 15 mm na výšku) a obě tyto varianty v české a ve slavnostní, zlaté barevnosti pro významné příležitosti. Celý tento systém je k dispozici i v anglické mutaci.

Obr. 42. Logo: základní, slavnostní a zjednodušené verze, anglická mutace

Barevnost vychází z českých národních barev a je doplněná zlatou a tmavě modrou barvou. Logo je umístěno na bílém štítu, který zajišťuje ochranu zónu a zvýrazňuje logo na barevných pozadích.

Obr. 43. Logo: konstrukce a ochranný štít, barvy ČVS

Český volejbalový svaz často na facebooku zveřejňuje sestřihy z aktuálního kola Extraligy, videa ze zákulisí a podobně. Pro tyto a podobné účely jsem vytvořil animaci loga, umístitelnou na začátek nebo konec podobných videí.

Obr. 44. Animace loga ČVS

3.1.2 Systém logotypů

Hlavní verze logotypu Českého volejbalového svazu obsahuje logo a název organizace písmem Aktiv Grotesk (více o písmu níže).

Obr. 45. Hlavní logotypy Českého volejbalového svazu

Český volejbalový svaz nyní používá jedno logo. Je to ale organizace se složitou strukturou, a tak si například krajské volejbalové svazy, fungující pod ČVS, občas vytváří svá vlastní loga, vycházející nejčastěji z místní symboliky. Výsledkem je roztržštěnost vizuálních identit: zhruba polovina krajských svazů se tak prezentuje vlastním logem, vytvořeným vesměs amatéry a neodkazujícím žádným způsobem na Český volejbalový svaz. Nový systém logotypů všechny kraje sjednocuje pod logem ČVS.

Pod volejbalový svaz dále spadá několik subjektů, které jsou natolik významné, aby měly svá vlastní loga. Kromě těchto lze vytvářet nové logotypy pro libovolný počet nových subjektů.

Obr. 46. Další logotypy ČVS a logotypy krajských volejbalových svazů

Další projekty, které Český volejbalový svaz nějakým způsobem zaštiťuje, jsou např. UNIQA Extraliga, Beach Rio 2016 nebo Minivolejbal v barvách. I tyto zdánlivě odtažitější projekty by mohly být v rámci nové identity více „vlastněny“ volejbalovým svazem. Uvádím zde koncepty, kterými by se tyto projekty mohly inspirovat.

Obr. 47. Koncepty log projektů volejbalového svazu

3.2 VIZUÁLNÍ IDENTITA

Český volejbalový svaz může svou vizuální identitu stavět na logu. I bez něj by však mělo jít poznat, že daný materiál patří k ČVS. Kombinací se pak dá vyjádřit příslušnost ke svazu i tam, kde dosud byla spojitost pouze organizační či naznačená – homologované turnaje získávají prestiž oficiálních akcí, trenérské semináře se prezentují způsobem adekvátním jejich obsahu apod.

Hlavní principy celé identity jsou:

- Jednotná typografie a layout tiskovin
- Barvy
- Logo
- Grafický prvek: „lajny“

Poslední bod je klíčový pro všechny ostatní: „lajnami“ zde myslím červené linky, propojující celou identitu. Tyto linky jsou použity dekorativně (jako vizuální motiv či pozadí loga; zde umožňují vytvářet další ilustrace a grafické prvky ve stejném stylu, a tím rozvíjet vizuální identitu dále) i prakticky (zvýrazňují a uzavírají informace, člení dokumenty, naznačují ohyb papíru).

Ideově tyto linky odkazují k lajnám, ohraničujícím volejbalové hřiště, či k volejbalové síti, barevně pak k typickému českému volejbalovému povrchu: antuce.

Obr. 48. Ukázka vizuálního stylu ČVS

3.2.1 Typografie

Dosavadní materiály volejbalového svazu trpí klasickým neduhem: nekvalitní prací s písmem (jak výběrem, tak kompozičně). Svaz tak ve svých dokumentech používá výchozí písma z programu Microsoft Word: Arial, Times New Roman, Calibri. Je to nejjednodušší postup pro velkou instituci, kde problematika licencování a používání písem není malým problémem. Protože toto je ale akademická práce, při tvorbě identity jsem od licenčních a technických překážek při používání profesionálních písem (které ale nejsou neřešitelné) odhlédl.

Hlavní písmo, použité skrze vizuální identitu, je bezpatkový Aktiv Grotesk od písmolijny Dalton Maag. Je to jedna z moderních adaptací Helveticy, tedy snaha o neutrální písmo s co nejpotlačenějším výrazem. Neutrální písmo však neexistuje – i Aktiv Grotesk má určitý tón, je robustní, moderní, sebevědomý a „sportovní“, ale přesto přátelský. V logotypu jsem navýšil prostrkání jednotlivých písmen, čímž značka získala na lehkosti.

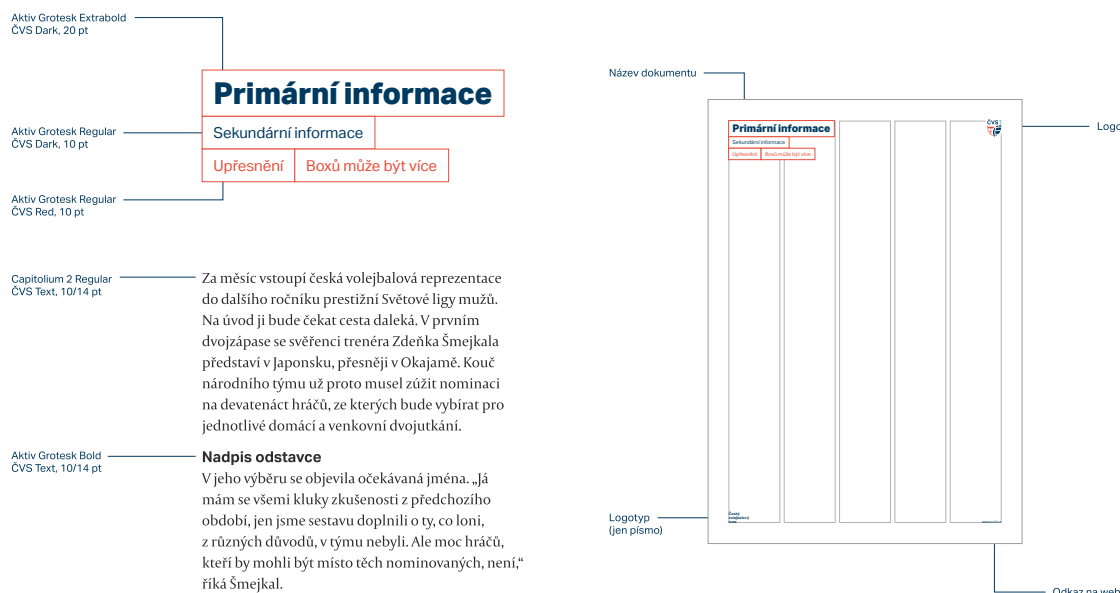
Doplňkovým písmem je Capitolium 2 od Gerarda Ungera, vydané (napůl českou) písmolijnou TypeTogether. Jedná se o patkové písmo, výrazem odkazující k antikvě starověkého Říma. Především ale působí tradičně, vznešeně a neokoukaně a přitom neztrácí svou dynamiku – a také se velmi dobře čte. Obě použitá písma lze charakterizovat pojmem „sportovně sebevědomý“.

3.2.2 Tiskoviny

Dokumenty ČVS jsou vytvářeny podle jednotného principu rozmístění loga, nadpisů a ostatních prvků na stránce. Červené linky zde ohraničují název dokumentu, rozdělují

tabulky na jednotlivá políčka a na dopisech naznačují místo pro ohyb. Slouží tak prakticky i dekorativně (jako prostředek vizuální identity).

Chlebový text je vysázen serifovým písmem Capitolium 2, zatímco nadpisy a doplňkové informace vždy prezentuje Aktiv Grotesk.

Obr. 49. Hlavní principy tvorby materiálů

3.2.3 Příklady vizuálního stylu

Navržený vizuální styl ČVS nestanovuje pravidla pro vytváření vizuálů akcí jako mezinárodní zápasy Světové ligy, finále Extraligy a podobně. Tyto materiály jsou vytvářeny agenturami podle specifických zadání a reagují tak na požadavky dané akce (např. marketingové). Příslušnost k Českému volejbalovému svazu vyjadřují doprovodné prvky – logo, sekundární plakáty atd.

Pokud se ale jedná o akci čistě „svazovou“ – tedy trenérské semináře, konference a další – vizuál akce se řídí podle identity ČVS. Akce je tak spojena přímo s Českým volejbalovým svazem, což přináší další prestiž při mezinárodních akcích.

Pro vytvoření opravdu dobrého webu by byla zapotřebí hlubší analýza stávajícího webu, jeho návštěvníků, jejich cílů, cílů ČVS apod.

Na takovou užší (a časově náročnější) spolupráci s Českým volejbalovým svazem není v této práci prostor (a nepochybuji, že podobné aktivity již ČVS paralelně s touto prací podniká) – proto zde předkládám především návrh nové struktury webu, což je podle mého názoru nejpalčivější problém webu současného. Mimo to jsem zpracoval několik stránek v porovnání se současnou verzí.

Zdůrazňuji, že má práce není seznámena s technickými překážkami, organizačními a finančními problémy, se kterými se může správa tohoto webu potýkat. Stejně tak jsem si vědom toho, že aktuální web ČVS je v provozu již řadu let a nová verze může být otázkou několika následujících měsíců.

Pro potenciální nový web volejbalového svazu jsem stanovil tyto cíle:

- Informovat o aktuálním dění ve volejbale a přinášet zpravodajství z volejbalových soutěží
- Integrovat metodickou část a podílet se na rozvoji volejbalu
- Prezentovat volejbal a volejbalový svaz adekvátním a přitažlivým způsobem v návaznosti na jeho vizuální identitu
- Přiblížit volejbal veřejnosti a zatraktivnit ho pro diváky (soustředit se na zajímavost hry, české hvězdy, úspěchy, volejbal v televizi...)
- Vytvořit moderní, především zpravodajský, web, který obstojí i v budoucnu
- Vytvořit web, který dobře funguje na jakémkoliv zařízení a nezatěžuje uživatele se zbytečnými a nežádoucími funkcemi a technickými řešeními

Při tvorbě webu je důležité mít na mysli cílovou skupinu; snažil jsem se proto mít na mysli tyto uživatelské příběhy, které jsem vymyslel a které mi pomohli zpracovat strukturu webu (při spolupráci se svazem a skutečnými návštěvníky webu by jistě vznikly příběhy ještě aktuálnější):

Fanoušci

- Jako fanoušek extraligového klubu chci přehlednou a aktuální tabulku, abych mohl sledovat svůj oblíbený tým
- Jako fanoušek extraligového klubu chci mít možnost dohledat všechny články vydané na webu o mém oblíbeném týmu
- Jako fanoušek volejbalu chci mít přehled o všech novinkách v tomto sportu u nás a v zahraničí
- Jako fanoušek volejbalu chci být informován o veškerém volejbale v televizi.
- Jako fanoušek volejbalu chci mít rychle přehled o nejbližším kole a následujícím programu extraligy mužů a žen

Profesionální hráči a zástupci klubů

- Jako zástupce klubu chci mít přístup ke statistikám svého týmu, abych mohl analyzovat výkony hráčů
- Jako zástupce klubu chci mít přehled o vývoji svého týmu v tabulce a o dalších zápasech
- Jako zástupce klubu se chci snadno dostat ke článkům o svém týmu

Amatérští hráči

- Jako amatérský hráč chci mít přístup ke kalendáři otevřených turnajů

Trenéři

- Jako trenér chci mít přístup k metodickým článkům a videím, abych mohl zlepšovat všechny aspekty svého týmu
- Jako trenér chci mít přístup k výstupům trenérsko-metodické komise

Beachvolejbalisté

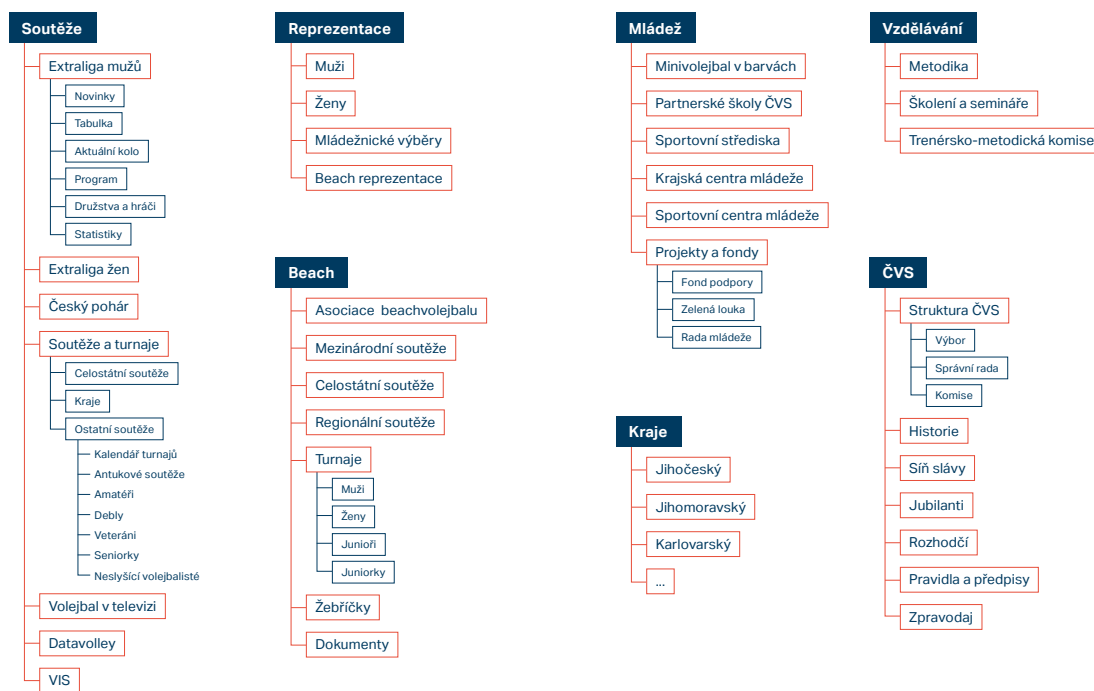
- Jako hráč beachvolejbalu chci mít přístup k žebříčku českých hráčů, abych se mohl snadno porovnávat s ostatními
- Jako hráč beachvolejbalu chci mít přehled o beachových turnajích, abych věděl, kam se zapsat

Funkcionáři

- Jako rozhodčí chci vědět, kdy se bude konat další rozhodcovské školení
- Jako rozhodčí chci mít snadný přístup k aktuálním pravidlům a jejich výkladu, abych mohl při zápasech správně posuzovat sporné situace

3.3.1 Nová struktura informací

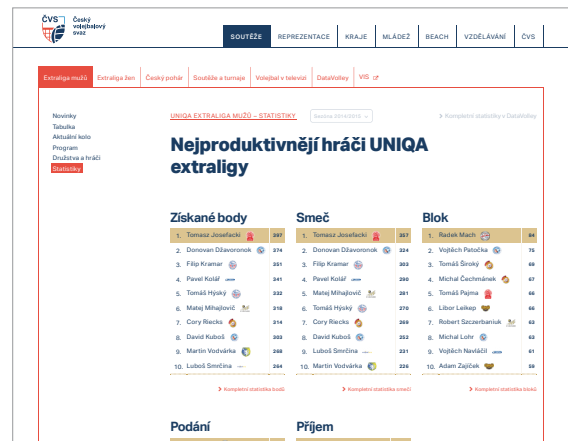
Prozkoumal jsem stávající web ČVS a veškeré informace přerozdělil do sedmi hlavních sekcí. Relevantní informace se tak nyní nacházejí u sebe, některé části webu jsem zrušil, jinde jsem zase vytvořil nové.

Obr. 52. Náhled nové struktury webu

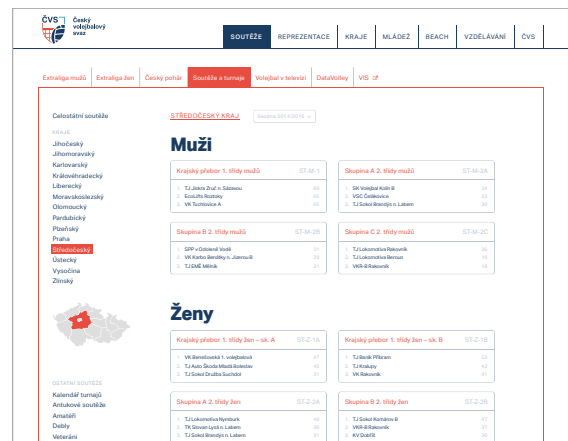
Jedním z příkladů mohou být nejvyšší české volejbalové soutěže: UNIQA Extraliga mužů a žen. Sekce každé z těchto soutěží obsahuje prakticky pouze novinky – přitom by mohla zobrazovat rozcestník do článků, užitečných statistik, aktuálního kola atd. Podstránka družstev je veskrze k ničemu, jelikož ke každému týmu je přiřazen pouze odkaz na jeho web. Statistiky fungují (ačkoli jsou prezentovány nepřehledně a jsou složité navigačně), ale odkazují do jiné části webu – statistického systému DataVolley. To naprosto nečekaně přerušuje kontinuitu prohlížení webu.

Jsem názoru, že Český volejbalový svaz by měl protlačovat významné individuality nejvyšší soutěže, snažit se zviditelňovat domácí „hvězdy“ a obecně týmy a soutěž odanonymizovávat. Nová sekce statistik tak přehledně prezentuje žebříčky nejproduktivnějších hráčů spolu s logem jejich týmu.

Obr. 53. Statistika na webu ČVS: před a po

Nové řešení navrhuji i pro sekci krajských soutěží. Na současném webu se cesta k dané soutěži (např. druhé třídě mužů v konkrétním kraji) stává proklikáváním se skrz několik úrovní ve výpisu složek, navíc uživatel musí znát přesné kódové označení jeho hledané soutěže (např. STM-II). Nový web tyto zkratky upořádává a do popředí protlačuje celý název soutěže, zařazený přehledně pod svůj kraj a věkovou kategorii. Soutěže pak prezentuje jako karty, obsahující také aktualizované pořadí na prvních třech místech.

Obr. 54. Výběr soutěže na webu ČVS: před a po

3.3.2 Vizualní principy

Veškerá prezentace obsahu podléhá jednomu hlavnímu cíli: čitelnosti (a přehlednosti). Typografické řešení přenáší na web některé zásady z vizuálního stylu (písma, barvy, hierarchizaci pomocí různých řezů), ale upravuje je pro požadavky moderního webu. Ten nešetří zpřehledňujícím volným místem a vyjasněnými vztahy mezi prvky na stránce.

Všechny stránky jsou ohraničeny červenými linkami, které odkazují na vizuální styl a zároveň ukotvují obsah stránky na obrazovce.

3.3.3 Responzivní web

Adekvátní prezentace na všech možných zařízeních je pro potenciálně úspěšné internetové stránky dnes nutnost. Jedno z řešení, které se zde nabízejí, je vytvořit verze webu pro mobilní telefon, pro tablet a pro stolní počítač, a uživateli zobrazit jednu z těchto tří verzí. Domnívám se, že to je řešení špatné a ulehčující. Web by místo toho měl být schopen plynule pokrýt celou škálu velikostí obrazovek, od úzkých telefonů až po obrovské stolní monitory, tedy být opravdu „responzivní“, reagující na kontext. V realitě to znamená pracovat se všemi prvky na stránce tak, aby na každém zařízení působily jako doma. Některé z mnou použitých principů responzivního designu jsou:

- Relativní velikost písma: proporce typografie se od malých obrazovek, které držíme blízko obličeje, plynule zvětšují až po velké, snadno čitelné písmo, které čteme na stolních monitorech z mnohem větší vzdálenosti. Stejně tak se upravují vzdálenosti mezi nadpisy, texty apod., vše ve stejném poměru jako úprava velikosti písma.
- Mobilní nabídka: Složitá navigace obsáhlého webu, jakým web ČVS je, se na užších obrazovkách stává problémem – není na ní dost místa. Od určitého rozměru obrazovky níže je tak hlavní navigace nahrazena otevírací nabídkou. Stejně tak je standardní logo nahrazeno zjednodušeným logem pro menší velikosti.
- Reagující tabulky: při zmenšování obrazovky jsou vypouštěny méně významné sloupce tabulek, což web v mobilním kontextu zpřehledňuje.

The image shows two screenshots of the website 'ČVS Český volejbalový svaz' demonstrating responsive design. The left screenshot is the desktop version, featuring a top navigation bar with links like 'SOUTĚŽE', 'REPRESENTACE', 'KRAJE', 'MLÁDEŽ', 'BEACH', 'VZDĚLÁVÁNÍ', and 'ČVS'. Below the navigation is a sidebar with 'Celostátní soutěže' and 'KRAJE' (listing various regions). The main content area displays 'Krajský přebor I. třídy mužů' with a table of results for the 'STŘEDOČESKÝ KRAJ - ST.M.1' tournament. The table has columns for 'MISTROVSKÝ', 'VÝHRA', 'VĚC', 'PROHRA', 'BODY', and 'PRŮBĚH'. Below the table is a section for '1. kolo' with a smaller table of match results. The right screenshot is the mobile version, where the navigation is simplified to 'SOUTĚŽE' and 'Soutěže a turnaje'. The sidebar is hidden, and the main content area shows a condensed version of the 'Krajský přebor I. třídy mužů' table, with only the most important columns visible.

Obr. 55. Responzivní web (počítač a mobil): navigace je nahrazena, tabulky vypouštějí informace

Ukázky webu včetně responzivních změn v kompizici naleznete, spolu s celou touto prací, na adrese volejbal.jakubfoglar.com.

ZÁVĚR

Za účelem redesignu instituce zastřešující můj oblíbený sport jsem v první části této práce prozkoumal historii volejbalu a vizuální kulturu, která ho v České republice obklopuje. Tato rešerše se pro můj projekt ukázala jako klíčová: nejednalo se o doprovodnou teoretickou práci jen pro zajímavost, ale o účelný průzkum pro získání co nejvíce informací a podkladů k praktické části práce. K těmto podkladům jsem se pak neustále při navrhování projektu vracel a především zdroje z archivů Národního muzea mi byly velmi nápomocné při vytváření a vyhazování vizuálních konceptů.

Vyzkoušel jsem si tak, jaké výhody plynou z práce, která vychází z několika měsíců průzkumu. Úroveň informovanosti a „samozřejmých“ voleb je zcela nesrovnatelná s projekty, kdy člověk pracuje především na základě svých intuicí a snaží se pouze dopracovat k vizuálně líbivému výsledku.

V praktické části této práce jsem provedl redesign loga, vizuální identity a webu Českého volejbalového svazu. Při redesignu webu jsem nebral v potaz žádná technická omezení, jež mohou web ČVS brzdít, a tak vznikl návrh spíše ideového, radikálnějšiho rázu. Může však sloužit jako protipól webu současnému a napomoci při hledání kompromisu.

Na konci práce se cítím obohacen o velkou zkušenost: o možnost zpracovat vizuální stránku větší instituce od začátku do konce, a to včetně prací na obou koncích škály „piplání se“ – od mravenčí práce na křivkách v logu až po ideové vymýšlení hodnot, jež by měl Český volejbalový svaz zastávat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CAMERON, J. J., Volley Ball, *Physical Education*, Springfield, MA, USA, Physical Department of the YMCA Training School, červenec 1896, roč. 5, č. 5

MAREK, František Miloslav a HALA, K., *Volley-ball a americký pasák (playground-ball)*. 6., dopl. přeprac. vyd. Praha: Vydavatelské oddělení KSML (YMCA), 1941, 67 s.

VRBENSKÝ, Z., *Historie pražského volejbalu 20. století*, Vyd. 2., Pražský volejbalový svaz, 2011, 51 s.

Padesát let československé organizované odbíjené: 1921-1971, editor Jaroslav Jaroš. Praha: Olympia, 1971, 69 s.

45 let odbíjené v Československu, Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1966, 32 s.

Volejbal – k 70. výročí volejbalu v Československu, Praha, červen 1991, str. 5

Šedesát let československého organizovaného volejbalu, Praha: Olympia, 1981.

Sokolský věstník č. 33, Československá obec sokolská, 1940

Instruktor pro míčové hry, zvláštní číslo, Praha: Československá obec sokolská, 1949

RAJLICH, J., Typografie přelomu tisíciletí, *Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TEXu*, Československé sdružení uživatelů TEXu, Brno, 1998, ISSN 1211-6661, r. 8, č. 3–4

HANÍK, Z. a kol., *Volejbalová statistická ročenka 2008*, Praha: Grada Publishing, 2009, ISBN 978-80-247-3066-0, 128 s.

ZÁRUBA, A.: *CI.CZ 1990–2007*, Praha: Ogilvy, 2008, ISBN 978-80-254-1836-9, 234 s.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Krása volejbalu je dána podstatou hry, výbušností, snahou udržet míč v letu a tvorbou kombinací, říká Milan Labašta, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=14160>, 2. 1. 2014

Volleyball History, FIVB, <http://www.fivb.org/en/volleyball/History.asp>, 3. 1. 2015

Začátky volejbalu u nás, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=246>, 29. 12. 2014

Servis, rychlík, střela. Volejbal v posledních letech pořádně zrychlil, iDNES.cz, http://sport.idnes.cz/servis-rychlik-strela-volejbal-v-poslednich-letech-poradne-zrychlil-1i9-volejbal.aspx?c=A110908_221751_volejbal_par, 11. 1. 2015

Zdeněk Haník: Prohra je negativní dobro, je třeba ji vypít do dna, <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni-volejbal/218478/zdenek-hanik-prohra-je-negativni-dobro-je-treba-ji-vypit-do-dna.html>, 11. 1. 2015

Nový časopis „Volejbal“ na cestě k vám!, Český volejbalový svaz, <http://www.cvf.cz/?clanek=3082>, 19. 1. 2015

Volejbal ve filatelii: od odborářské rekreace po mistrovství Evropy, iDNES.cz, http://sport.idnes.cz/volejbal-ve-filateli-od-odborarske-rekreace-po-mistrovstvi-evropy-11m-volejbal.aspx?c=A110831_155453_volejbal_ber, 20. 1. 2015

„Jestli z vás je tady někdo svině, já to nejsem,“ řekl rodič, Deník.cz, http://nymbur-sky.denik.cz/zpravy_region/jestli-z-vas-je-tady-nekdo-svine-ja-to-nejsem-rekl-rodic-20131107.html, 21. 1. 2015

Případovka k Amatérské volejbalové lize (AVLka), SMWORKS, <http://www.smworks.cz/clanky/detail-pripadova-studie-amaterska-volejbalova-liga-92/>, 21. 1. 2015

Zásluha na vzniku FIVB, volejbal-metodika.cz, <http://historie.volejbal-metodika.cz/historie-clanky/detail/61/>, 2. 1. 2015

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Materiály mistrovství protektorátu, 1940	22
Obr. 3. Obálka programu MČSR 1950; Logo ME 1958 v záhlaví bulletinu a znak pořadatelského města Prahy	22
Obr. 2. Propagace MS 1949	22
Obr. 4. MS 1966: logo mistrovství, obálka a vnitřek časopisu odbíjená	23
Obr. 5. Logo, maskot a skládací program MS žen 1986	24
Obr. 6. Logo a program ME mužů 2001	25
Obr. 7. Logo, plakát a ukázka z logomanuálu ME mužů 2011	25
Obr. 8. Historické verze dnešního loga ČVS: 1971, 1988, 1991, 1996 a ještě počátkem roku 2015 logo aktuální	26
Obr. 9. Dnešní logo ČVS; rozhodcovský znak a úbor; logo Český volejbal	26
Obr. 10. Další volejbalové symboly ČVS: informační bulletin 1961; soutěžní řád 1971; program sportovní přípravy 1979; 60 let organizovaného volejbalu 1981 (logo a doplňkový symbol)	27
Obr. 11. Rozpis soutěží ČVS, pozvánka na seminář, registrační karty a zápis z utkání	27
Obr. 12. Průkaz hráče ČVS: otevírací z roku 1944; současné, jednostránkové verze	27
Obr. 13. Loga krajských volejbalových svazů; vizitka pražského KVS	28
Obr. 14. Výroční publikace ČVS: 1966, 1971, 1981, 2006 a 2011	29
Obr. 15. Zlatá éra volejbalu, 2009; Splněný sen (obálka a vnitřní úprava), 2003	29
Obr. 16. Vybrané metodické publikace z let 1968, 1996, 2004, 2005, 2006 a 2008	29
Obr. 17. Pravidla volejbalu z let 1926, 1928, 1931, 1935 a 1941	30
Obr. 18. Pravidla volejbalu z let 1944, 1959, 1977, 1989 a 2001	30
Obr. 19. Měnící se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 1979, 1981, 1987, 1988, 1989	31
Obr. 20. Měnící se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 1994–1996, 1997, 2001	31
Obr. 21. Měnící se podoba zpravodaje/časopisu ČVS: 2008–2009	32
Obr. 22. Instruční plakát „Smeč“ z šedesátých let; Brožura „Nenechte zahálet volejbalová hřiště“ z roku 1977; plakát kvalifikace MS 2002	32
Obr. 23. Volejbalové známky: 1953, 1964, 2001 a 2011; příležitostné razítko ME 2011	33
Obr. 24. Výběr lokálních publikací; vizuální ukázky z Volejbalových vzpomínek Jaroslava Kozlíka	33
Obr. 25. VK Jihostroj ČB: logo, dresy, tapeta na plochu počítače a web	35
Obr. 26. VK Ústí n. L.: logo, plakát, kartička, šála, volná vstupenka, dres a minidres	35
Obr. 27. VK Ostrava: logo, plakát, dres, vstupenky a zápasový bulletin	36
Obr. 28. VolleyTeam ČZU: logo, pozvánka na zápas, dvě varianty dresů	37
Obr. 29. Volejbal Brno: logo a dresy	37
Obr. 30. Časopis Club: obálka a vnitřní úprava	38
Obr. 31. Grafici pro Schenk Volleyball: J. Rajlich 2x, S. Fukuda, K. Cato, A. Logvin	38

Obr. 32. SK UP Olomouc: logo a dresy	39
Obr. 33. Loga klubů mužské volejbalové extraligy	39
Obr. 34. Nymburské svině: logo, program zápasu, připínací placky, triko.....	40
Obr. 35. AVL: logo před rokem 2012, nové logo, ukázky komunikace, trika	41
Obr. 36. Minivolejbal v barvách: logo, triko, pozvánky na akce a pravidla	42
Obr. 37. Program Volejbalové Dřevěnice: 1973, 1978, 1983, 1995, 2004, 2014	43
Obr. 38. Ukázky log beachvolejbalových subjektů	43
Obr. 39. Logo Českého volejbalového svazu: 1971, 1988, 1991, 1996, 2004, 2015	46
Obr. 40. Hlavní koncepty při tvorbě nového loga ČVS	46
Obr. 41. Návrh nového loga Českého volejbalového svazu	47
Obr. 42. Logo: základní, slavnostní a zjednodušené verze, anglická mutace	47
Obr. 43. Logo: konstrukce a ochranný štít, barvy ČVS	47
Obr. 44. Animace loga ČVS.....	48
Obr. 45. Hlavní logotypy Českého volejbalového svazu.....	48
Obr. 46. Další logotypy ČVS a logotypy krajských volejbalových svazů.....	49
Obr. 47. Koncepty log projektů volejbalového svazu.....	49
Obr. 48. Ukázka vizuálního stylu ČVS.....	50
Obr. 49. Hlavní principy tvorby materiálů.....	51
Obr. 50. Vizuální stránka akcí pořádaných ČVS	52
Obr. 51. Ukázky vizuálního stylu ČVS.....	52
Obr. 52. Náhled nové struktury webu	55
Obr. 53. Statistiky na webu ČVS: před a po	56
Obr. 54. Výběr soutěže na webu ČVS: před a po	56
Obr. 55. Responzivní web (počítač a mobil): navigace je nahrazena, tabulky vypouštějí informace	57